

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 183 - MARÇ DE 1996

EDITORIAL

LA QUESTIO ES ANAR FENT

Tancam aquest número d'ES SAIG el dissabte 2 de març, el dia de reflexió abans de les eleccions del diumenge 3-M. Feim aquest aclariment perquè potser vos estranyí que no donem els resultats de les eleccions generals, que ja coneixereu en llegir aquestes retxes. Hem pensat que no valia la pena retardar més la sortida de la revista per posar uns resultats que, si hem de fer cas a les enquestes, són força clars. Ja comprovareu si les prediccions s'han acomplert. El que és segur és que tots enyoràvem l'acabament d'una campanya que no ha durat quinze dies, perquè va començar fa massa temps.

Amb ES SAIG del mes de març vos adjuntam el monogràfic nº 12 que és el treball d'en Tomeu Salas sobre el nostre Teatre d'Acció Catòlica durant els anys trenta, un treball que ens va donar a conèixer dins els Divendres Algaidins.

Mentrestant, volem recordar que al nostre poble es van fent unes obres importants: durant les Festes de La Pau -que ja tenim a la volta del cantó- podrem veure la reforma del trespol de l'església de Castellitx que, segons sembla, ha quedat molt bé; l'Ajuntament ens informava de la pròxima -esperem que molt pròxima- restauració del retaule de Sant Pere i Sant Pau de Castellitx; també ens informava de la nova distribució del local d'usos socials a fi de treure-li el màxim de profit; sabem que s'està fent obra per adequar l'escorxador, que durant molts anys ha estat un local que es tudava i degradava; esperam que ben aviat s'iniciïn les obres a la Casa de la Vila, obres que compten amb un pressupost prou important; no sabem exactament en quina fase es troba el projecte de remodelació de Sa Plaça, però sembla que prest es posarà en marxa la seva execució. Aquest projecte és, sens dubte, el més polèmic i discutible i desconeixem si l'Ajuntament compta tirar-lo endavant segons el pla inicial o si hi inclourà suggeriments que s'han manifestat. El nostre parer és que, tractant-se d'un lloc tan representatiu del poble, cal estudiar bé aquesta millora i no prendre decisions de futur penediment.

I tot això és important: es tracta d'anar fent coses per aprofitar el que tenim i millorar tot el que es pugui.

LA NOSTRA PORTADA: Sa Rua d'Algaida va ser un exemple d'ingeni i de creativitat i un model de com passar-s'ho bé; en teniu unes mostres a la portada i a les pàgines interiors. Llàstima que les nostres limitacions no ens permetin fer la revista a tot color per disfrutar del cromatisme de la festa.

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Tf: 66 50 42 / 27 25 76

Fax 12 50 44

Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor

Tf 55 52 12

ES SAIG només es responsabilitza de l'Editorial.

Dirigeix: Delfi Mulet

Administra: Directiva de l'Obra Cultural

Mecanografien: Mireia Mulet i Guillem Vanrell

Col.laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Joan Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Antònia Ma Mulet, Catalina Martorell, Jaume Jaume, Miquel Molleta, Biel Majoral, Agrupació fotogràfica d'Algaida.

calaix de sastre

FESTES PASSADES, COQUES MENJADES.

Suposau que sou davant el televisor. Deman disculpes per l'esforç extraordinari que sol·licit de la vostra imaginació, perquè ningú no la mira mai, la televisió. Encara més difícil: ara suposau que interrompen el programa per passar uns anuncis publicitaris. Em seguïu? I surt una madona per proclamar que el detergent X deixa la roba més bruta que una truja, el detergent Y és una ruïna per a l'economia familiar i del detergent Z, se'n riuen fins i tot les taques de *xifon*. O bé surt un bergant, pitrera musculosa a la fresca i cabell lluent de brillantina, per confessar que amb el perfum A no menja mai calent i que quan duu el perfum B sempre l'enrevolta un estol de mosques vironeres...

Acostumats com estam a les tècniques comercials que només canten les excel·lències dels productes, potser al principi ens sorprendria una publicitat dedicada sobretot a dejectar la competència; però hi posariem call. O, com a mínim, ja n'hi hem posat en el terreny de la política. La propaganda electoral cada vegada s'assembla més al tipus d'anunci que he exposat més amunt. Segons un encertat comentari de Vicenç Villatoro en el diari *Avui*, la campanya electoral que acabam de viure ha estat feta a la contra, on s'han ridiculitzat i criticat molt més les postures dels altres, que no enaltit i exposat les pròpies. Ja ens sabem de memòria la tonada: com que en aquestes eleccions, ens hi jugam molt, pensem-nos-ho dues, què dic, deu o vint vegades, abans de votar uns bandarres com aquells o uns pixatinters com aquells altres.

La situació ha esdevingut tan patètica que, de fet, l'argument bàsic de la majoria de partits, sobretot d'aquells que governen a part o banda, es pot sintetitzar així: "Nosaltres no ho feim bé, però és que els altres encara ho farien pitjor". Tot un missatge d'il·lusió i

d'esperança! Els abusos de poder i les corrupcions ja no són una exclusiva de ningú; al contrari, són, tal vegada, l'expressió més cruel del principi d'igualtat d'oportunitats. Són massa les vegades que podem veure com polítics de tot pelatge i condició trenquen les normes d'obligat compliment per a tothom, amb les excepcions de rigor que fa al cas. Ho va deixar escrit una persona com Pere Calders, exemple de coherència ètica fins a la mort: *"Per raó de l'ofici, els polítics són els que reparteixen les excepcions. Deu ésser inevitable remenar un oli tan temptador sense untar-se'n els dits."*

Quan llegireu aquest paper, el pastís electoral ja estarà repartit, després d'una campanya que, mai tant com ara, s'haurà fet en negatiu, a la contra, tal com deia en Villatoro. Facem la pregunta pertinent: ¿I per què la fan, els partits polítics, aquesta campanya? ¿És que no tenen propostes positives, conseqüents a la seva ideologia? Jo vull pensar que sí, que les tenen. La fan perquè té èxit, és a dir, dóna vots. Podem esquinçar-nos les vestidures de la puresa democràtica, però reconeguem-ho d'una vegada: nosaltres, massa sovint, votam a la contra. "Què s'ha pensat, aquell dels morros grossos!" O bé: "Mal li pegàs gota, al dels *mostatxos!*"

Com que, si tot va bé, d'aquí quatre anys ens hi tornarem a jugar molt, propòs que s'estudiïn fórmules de reforma electoral que permetin desfogar la mala bava. Per exemple: que cada elector pugui emetre dos vots, un de positiu per al partit que vulgui que governi i un altre de negatiu per a aquell partit que no pot guanyar de cap manera. Després de les pertinents sumes i restes, en sortiria el cavall guanyador. Mem si així podrem gaudir d'unes festes més calmades que les que acabam de patir.

En Calaix i Desastre

M'HAN DIT QUE DIUEN

El mes passat comentàvem el fet d'una entitat del poble que havia refuat un escrit de l'Ajuntament perquè estava en català. Segons ens han explicat, no fou l'Associació qui la va refuar, sinó una persona: el seu secretari. Bé, queda aclarit. Però hi ha qui ha comentat que aquest fet és anticonstitucional, ja que l'idioma oficial, o cooficial, és el català. A veure si aquesta Associació s'hauria de plantejar el canvi de secretari.

Ho hem manifestat altres vegades, però no serà de més repetir-ho: el col·lectiu que confegeix aquesta secció "M'han dit que diuen" recull comentaris i informacions del poble i les selecciona intentant donar-los un to amable, irònic, de broma. No sempre s'aconsegueix, ja que a vegades hi ha gent que s'empipa una mica amb certs comentaris. Ara bé, el que està clar és que si una entitat o associació vol publicar una rectificació o suggeriment o avis de qualsevol acte que organitzi no té més que fer-ho arribar a un dels col·laboradors d'ES SAIG i de forma totalment gratuïta serà publicat dins la revista.

Dia 1 de març, divendres, el mercat va estar més animat que normalment ja que bastants de polítics s'hi passejaren, cercant els darrers vots. Però el que volíem comentar és que per damunt Plaça s'hi passejaven, a més dels polítics, un parell de processons de cuques, de processonària. És inadmissible, si no és que ho fan intencionadament, que una dotzena de pins, aïllats al mig del poble, no puguin ésser tractats adequadament per eliminar-hi del tot la plaga de processonària. I el mateix podem dir dels pins de Ses Escoles. A Plaça hi ha el mercat, amb aliments de tot tipus i a Ses Escoles hi juguen molts de nins i nines d'Algaida.

Hi ha qui pensa, malpensadament, que és una forma de justificar la desaparició dels pins. Però si es tallen al·legant motius d'estètica, de reformes, o perquè fan malbé el trespol de Plaça, es tractarà de motius més o manco vàlids. Però tallar-los per mor de les cuques... no té consol.

Altra vegada (i van...) hem de parlar de robatoris, tant a foravila com al mateix poble. I, a més del que s'enduen i el susto que donen al propietari, solen deixar un bon gastòrum per arreglar les coses espenyades: portes, panys, vidres, persianes,...

Parlant de coses més alegres, hem de dir que la temporada de teatre que se celebra darrerament és un èxit, tant per la qualitat de les companyies com per l'assistència de gent. Ens han dit que l'auditori que tenim queda molt petit.

Una cosa que segons molts no s'havia vist mai és la temporada d'esclata-sangs que hem tengut a Algaida. Quan era el temps de sortir-ne, no n'hi hagué massa, però tot el mes de gener i febrer, quan els cercadors anaven a cercar picornells, el que trobaven eren esclata-sangs, i molts. Ens han dit que per Plaça en mostraven paners plens.

L'edifici d'usos socials sembla que comença a tenir molta vida: a més del bar i menjador dels vells i la biblioteca, les representacions teatrals o divendres algaidins a l'auditori, l'estudi de Titoieta, la Banda de Música, etc. Ja hi ha molta gent que circula per allà a totes hores.

Sentírem un comentari, referent a aquest edifici, que no trobava bé que un grup de dones que van a jugar a cartes s'hagin hagut de traslladar al primer pis; l'escala és incòmoda per a la gent major i n'hi ha qualcuna que té por de no arribar a temps als "lavabos" si té una necessitat. A lo millor seria fàcil trobar-los un raconet per la planta baixa.

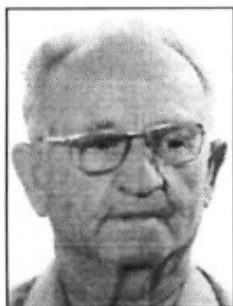
Quan llegireu aquest número d'ES SAIG ja sabrem qui ha guanyat les eleccions generals. Bé, la veritat és que, quan expliquen els resultats, tots els partits acaben guanyant d'una manera o altra. El que voldriem comentar és que ens han dit que els mitings que s'han fet al poble han estat dels més tranquils que es recorden. No gaire gent i sense massa estridències per part dels oradors, cosa que sempre és d'agrair. No sabem si l'explicació és que la gent n'està un poc farta, de votacions, o que no hi ha tant de menjar com fa uns anys.

UN SORD

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Maria Seguí Solivellas. Va morir dia 8 de setembre a l'edat de 77 anys.
 Maria Munar Oliver. Va morir dia 24 de gener a l'edat de 81 anys.
 Va mo-Sebastià Sastre Company. Va morir dia 9 de febrer a l'edat de 73 anys.

Joan Palomina Llabrés. Va morir dia 10 de febrer a l'edat de 74 anys.
 Maria Ferrer Juan. Va morir dia 11 de febrer a l'edat de 90 anys.

Antònia Cloquell Mulet.
 Ens deixà dia 16 de febrer a l'edat de 83 anys.

Miquel Puigserver Garau.
 Va morir dia 2 de febrer a l'edat de 84 anys.

NAIXEMENTS

Manuel González Oliver, fill de Manuel i Margalida. Va néixer dia 20 de febrer.

Vos recordam una vegada més que la secció "Moviment demogràfic" es basa en les dades que recollim dels llibres del nostre jutjat. Per això, si alguna defunció no es produeix a Algaida, no en tenim constància. D'altra banda, si voleu que es publiqui la fotografia ens l'heu de fer arribar a través de qualsevol col.laborador.

L'AJUNTAMENT D'ALGAIDA informa

ANUNCIS CULTURALS

SESSIÓ DE CINE.

La Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del Consell Insular de Mallorca realitza la campanya, dins la celebració del 100 Anys de Cine, *Cap Poble de Mallorca sense Cine*. Dins aquesta campanya, el proper diumenge 24 de març tindrà lloc a l'Auditori de l'Edifici dels Cavallers la projecció de pel·lícules dels *Germans Lumière* (1895); pel·lícula *Josep Truyols* (1868-1949) i *Corina Corina* amb Whoopi Goldberg. Hi estau tots convidats.

DIVENDRES ALGAIIDINS.

Continuant amb la programació d'actes dels *Divendres Algaidins. Històries i Coses d'Algaida*, divendres dia 22 de març, a les 21'30 hores, tindrà lloc a l'Auditori de l'Edifici dels Cavallers la conferència *Música i músics. El fet musical a Algaida*, a càrrec d'Antoni Mulet i Joan Parets.

CERTAMEN LITERARI DE CASTELLITX 1996.

El proper dimecres dia 27 de març finalitza el termini de presentació d'obres al XX Certamen de Poesia i Narració Curta, al XVIII Concurs de Poesia Popular (glosat) i al I Premi d'Investigació Castellitx.

NOTÍCIES DE LA BIBLIOTECA

CONFECCIÓ DE LA COL·LECCIÓ LOCAL.

La Col·lecció Local és una secció de la Biblioteca on s'hi recullen totes les publicacions en qualsevol format que facin referència al Municipi d'Algaida. Aquesta secció es va crear l'any 1994 i, des de llavors, hem anat recopilant tot tipus de

material (obres d'autors d'Algaida, Pina i Randa, programes de festes, catàlegs d'exposicions realitzades al municipi, revistes publicades, cartells, publicitat d'actes, programes de concert, plaquetes de gloses, glosats, etc).

Durant l'any 1996 és la nostra intenció completar i catalogar aquesta secció de la Biblioteca ja que realment tindrà un sentit complet i serà totalment útil quan contengui el màxim d'informació. Per aquesta raó des de la Biblioteca Municipal demanam la col·laboració de tots aquells que puguin aportar material, sobretot antic. Si conservau plaquetes de glosat, gloses, publicacions, premsa periòdica, fotografies, programes d'actes, publicitats antigues, documentació (carnets, actes de reunió, llistat de socis, publicacions) d'associacions culturals, socials o polítiques, us pregam que ens les faceu arribar a la biblioteca. Allà en farem una còpia i us retornarem l'original em mateix dia.

DIVERSOS

Impost Municipal de Vehicles de Tracció Mecànica 1996.

Període d'Exposició Pública: de l'1 al 15 de març de 1996. A les Oficines Municipals.

Període de Pagament Voluntari: de l'1 d'abril al 31 de maig de 1996.

Cadagua.

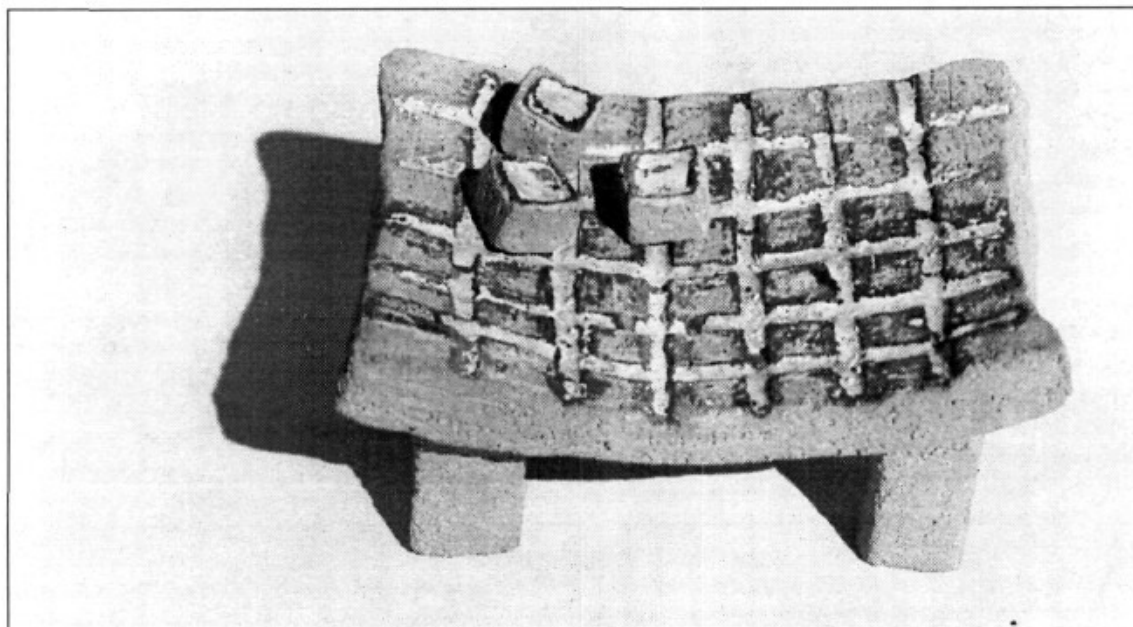
Els dimarts 12 i 26 de març, de 9'30 a 13'00 hores, s'atendrà al públic a les Oficines Municipals de la Casa de la Vila per a qualsevol aclariment en relació al subministrament d'aigua i sanejament que s'efectua al Municipi d'Algaida.

sa rua 96...

... ja és memòria

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Algaida, vivències particulars

Elisenda Pipió Gelabert

Exposició al local de l'Obra Cultural

del 4 al 20 d'abril de 1966

horari: dimecres, divendres i dissabtes de les 17 a les 20 h

Es va celebrar al nostre local social la presentació de les Actes del III Congrés "El nostre patrimoni cultural: El patrimoni tuda't" a càrrec de Maria Barceló Crespí i Gabriel Bibiloni Trobat, que varen ser presentats per Pere Fullana. A més de recordar-nos el nostre patrimoni perdut i irrecuperable, ens varen fer una crida per preservar el que encara té possibilitats de conservació.

SABEU **ON** ÉS?

Les **basses prehistòriques** no abunden massa al nostre terme municipal, si les comparam amb les existents a Sa Marina de Lluçmajor, per exemple. Però algunes en queden, la de la fotografia n'és una mostra. Segons la defineix el diccionari, la bassa és "un clot relativament fondo, excavat en terra, on es recullen les aigües pluvials o d'altra procedència". O també: "Petita depressió del sòl d'un carrer o del camp en la qual hi ha aigua. / Lloc on es fa la deposició dels excrements (Puigcerdà, Solsona, Cardona, etc). / **Bassa de molí**: Depòsit que s'utilitzava per emmagatzemar l'aigua que es feia servir per donar impuls a les moles d'un molí d'aigua. / **Una bassa d'oli**: Es diu quan la mar va molt calmada. / **Bassada**: Multitud de basses."

Llinatge (Bassa): Existent a Barcelona, Argentona, Verges, Reus, Mallorca. Hi ha la variant **Basses** a l'Ametlla, Arenys de Mar, Mataró, etc.

Refranyer: "Bassals més grossos que aquest s'han eixugat". Ho diuen d'una persona que és molt superba.

Topònim: Sa Basseta.
Possessioneta del nostre terme situada al Quarter III, entre Cas Brau, Can Delomo, Son Xigala i Sa Vinya.

Altres basses del terme algaidí desaparegudes en el present segle: la més gran estava situada vora les barreres de la possessió de Cas Brau. Una altra que també es féu malbé estava prop de les cases de Son Lluc i s'omplia, com l'anterior, amb un cap-rec procedent del camí.

Cançó:

Devers es Coll d'en Rabassa
s'hi ha mudat un ferrer
i ets acerons que sap fer
els refreda dins una bassa.

Pista: Aquesta bassa està situada al Quarter III, dins un pletó que confronta amb el Camí Vell o de Cas Brau.

Solució del mes passat: Vos mostrarem el coll de l'aljub de Son Pujol, situat vora l'antic Camí de Muntanya, actual carretera de Santa Eugènia.

M. F.

GALERIA DE PERSONATGES IL·LUSTRES

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA D'ALGAIDA

Fotografia de Gabriel Munar Garcies

el jovent a ES SAIG

Dues algaidines a Praga

Un dissabte dematí, na Magdalena Juan "de Can Javier" i na Neus Oliver "de Can Majoral", anàrem cap a l'aeroport per reunir-mos amb quaranta-vuit persones més i partir cap a Praha, havíem d'emprendre el nostre viatge d'estudis. A part de nosaltres dues, hi havia més gent d'Algaida; en Miquel Puigserver i na Francinaina Antich "de cas Xeremec".

...l'emoció dins l'avió...

Tots alegres, rèiem, xerràvem, i sobretot, miràvem per la finestra de l'avió, entusiasmats de veure un lloc desconegut del qual ens havien parlat tant.

Ah!, i no ens volem oblidar del gust exquisit que tenen els encarregats de la cuina de l'avió!

...el sorprenent luxe de Viena...

L'opera, els palaus, les tartes, la neu la gran quantitat de neu (no en veim gaire per Algaida!) i la calculadora, sempre en marxa dins les botigues.

Quan arribàrem a Viena, férem un recorregut turístic amb en Carol, el nostre xofer, i na Bàrbara, la guia de Viena.

...la màgia de Praga...

Arribàrem a Praga, i la primera impressió que tinguérem no va ser gaire favorable, ja que el vérem l'hotel (Hotel KosiK), situat a la zona industrial de Praga, uba zona pobre, grisa i trista.

Però l'endemà, vérem la Praga dels somnis. La primera visita, fou el Palau de Praga i el seu canvi de guàrdia, continuàrem el nostre itinerari fent les visites obligades per tothom qui va a Praga; el famós rellotge i el gran pont Karluv. I com que a Praga també hi mengem, i nosaltres no volíem perdre el costum, anàrem a dinar, sense saber què ens donarien, a un restaurant on feien menjar típic d'allà. Ens donaren sopa de ceba, i pel que

poguérem experimentar, és típic d'allà perquè, com que no ens enteníem, vàrem repetir.

...perdues enmig d'alemanys...

Per no estar tots els dies a Praga, anàrem a Dresden, una ciutat de sud d'Alemanya, on el primer que férem fou dinar (si hi aneu procureu dur la butxaca ben plena). Quan ja anàvem amb la panxa ben plena, INTENTÀREM anar al lloc on ens havíem de trobar amb el grup, però, nosaltres que no sortim gaire d'Algaida, ens perdérem, i durant quasi una hora, dues algaidines, una campanera i una Sant Jordiera, caminàrem sense saber on anàvem, i com que per allà no parlen l'algaidí, i nosaltres no parlem l'alemany, no ens enteníem de cap de les maneres.

Després de trescar molt, vérem passar el nostre autobús, i a base de senyes, ens varen veure (la renyada dels professors ja la vos podeu imaginar!).

Pel camí de tornada cap a Praga, ens aturàrem per veure un camp de concentració que ens deixà bocabadats a tots.

...relax a Karlovy Vary...

Karlovy Vary, és un lloc on té l'aigua com element principal. Tota la ciutat és un balneari on la gent es desprèn de tots els problemes.

Nosaltres, també ens banyàrem, però no precisament amb aigües termals, sinó amb l'aigua de la pluja, que ens va obligar a entrar dins un cafè per prendre alguna cosa calenta.

...un castell de fades...

Molt a prop de Praga, hi ha el castell del Rei Carles. Nosaltres, hi anàrem acompanyats de la neu, ja que va nevar tot el dia.

El castell, és medieval, i nosaltres, fent ús de la nostra imaginació, ens vàiem reines amb els seus luxosos vestits i els criats sempre darrera nosaltres.

...una forta impressió...

El camp de concentració, ens va impressionar molt, però la sinagoga, on hi ha una multitud de noms dels jueus que van ser brutalment assassinats durant la segona Guerra Mundial, el seu cementiri, on les tombes estan acaramullades, i el museu, on hi ha dibuixos amb els sentiments, de la gent adulta i dels nens que sofriren als camps de concentració, reflectits, encara ens impressionà més.

...una imatge val més que mil paraules...

Per sentir aquest viatge, però, l'has de viure minut a minut amb la millor companyia que puguis tenir, com són els companys de curs. I entre rialles, moltes rialles, i el fred (patirem una fretada), hi havia els magnífics cafès txecs, on hi comentàvem les nostres aventures.

...i la màgia del viatge... la nit...

Neus Oliver
Magdalena Juan

Solucions als mots encreuats

Horitzontals: 1. Quarterada. 2. ull. N. urat. 3. aletejar. I. 4. laniro. era. 5. lla. acomet. 6. f. reposos. 7. IM. M. S. liv. 8. caragolins. 9. adenosina. 10. rocam. mare.

Verticals: 1. qualificar. 2. ullal. madò. 3. alenar. rec. 4. R. Ti. emana. 5. tnerap. gom. 6. E. jocosos. 7. rua. 6s. lim. 8. arremolina. 9. da. resinar. 10. atiat. vs. E.

PLUVIOMETRE

Durant el mes de febrer hem tengut bastantes pluges, però totes elles de poca importància. Així i tot, s'han comptabilitzat 39 litres de pluja.

La Mediterrània no es pot tancar en els tòpics d'uns colors i formes, és quelcom més.

És un espai clàssic, decadent, mític, contradictori... fatalista.

Un lloc de mestissatge que no vol integrar res que generi falses unitats. No vol anul·lar identitats!

Mediterrània, un tot divers, una força centrípeta... un OMPHALOS.

OMPHALOS.

*Exposició col·lectiva
Inauguració dia 29 de febrer.*

MOLÍ D'EN XINA.

PÀGINA DE L'ESGLÉSIA

PARRÒQUIA SOLIDÀRIA D'ALGAIDA

*"El camí quaresmal no duu a l'espantall de la mort, a la desesperança.
El camí de la Quaresma autèntica, viscuda en Crist,
duu a la Pasqua, és ha dir a la vida."*

TRIBUNA

Evangelitzar en un món secularitzat.

La primera ponència sinodal adverteix que el nostre món, el que hem d'evangelitzar, és un món secularitzat. Aquesta és una de les característiques del nostre temps, magníficament explicada a la ponència.

Atès que la nostra societat mallorquina participa sobradament d'aquest peculiar fenomen, cal que continuem reflexionant-hi.

El moviment de la secularització camina de la mà germana d'un altre moviment complementari: el de la Il·lustració. Ambdós estan íntimament encarnats en el fenomen més ample de la Modernitat, dins l'àmbit del qual solament poden ser fonamentalment compresos.

Com és sabut, la Modernitat neix i creix amb la voluntat de marcar una total ruptura amb el món antic. En el món antic la religió havia pres la figura d'una cosmovisió o forma global d'interpretar el món, la vida, la història. Segons Max Weber, l'antigüitat es movia dins la línia d'un "encantament del món". L'home es trobava envoltat pel misteri.

L'home de la Modernitat, sentint-se nou, acusa l'home antic de viure en la superstició en l'obscurantisme, en els prejudicis i en la ignorància. Per desfer-se de totes aquestes castes d'error confia únicament en la seva raó que, per pròpia naturalesa, impulsa el progrés i l'emancipació.

Amb l'ànim de complir aquest propòsit, l'home modern emprèn una llarga tasca de desintegració de les tradicions religioses, que havien pres cos orientatiu enmig de la societat, i posa en marxa un fort procés d'autonomització i independència respecte de Déu, de l'Església i de la Religió en

general. Des d'ara la mateixa societat, independentment de cap entitat religiosa, serà la que digui com han de funcionar els seus sistemes, com ha de ser interpretada la realitat universal i com s'ha d'orientar l'home davant els fets quotidians de la vida. La raó humana, amb els seus productes lògics i científics, serà la instància més indicada per realitzar tan intensa empresa.

El procés de secularització ha estat llarg i en els nostres dies de Postmodernitat, com si es tractés d'un punt culminant, ha aparegut una segona secularització. Ja no són solament Déu, l'Església i la Religió que han quedat de banda. També la mateixa raó humana, entrada en crisi, s'ha tornat increïble. El fet de prescindir de la religió i de desconfiar obertament de la raó ha deixat l'home d'avui en una situació de gran buidor i de manca de sentit. Així les coses, el reencantament del món no s'ha fet esperar. Encara que en una multiplicitat de formes no totalment pures, l'home d'avui torna emprendre el camí de la recerca religiosa. Sense sentit no es pot viure.

Guillem Muntaner és professor del CETEM.

ACTIVITATS

La quaresma a la parròquia d'Algaida.

- Els dilluns, a les 21H, a la rectoria: catequesi d'adults per a tothom.
- Els dimecres, a les 21H, a la rectoria: catequesi per a joves confirmats.
- Els divendres, a les 18'30H, a l'església: via crucis.
- Els diumenges, a la missa del vespre: homilia de quaresma.
- El divendres, 22 de març, a les 20H, a l'església: celebració de la penitència.

po-ètica

IX

Falconer

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

SON REUS

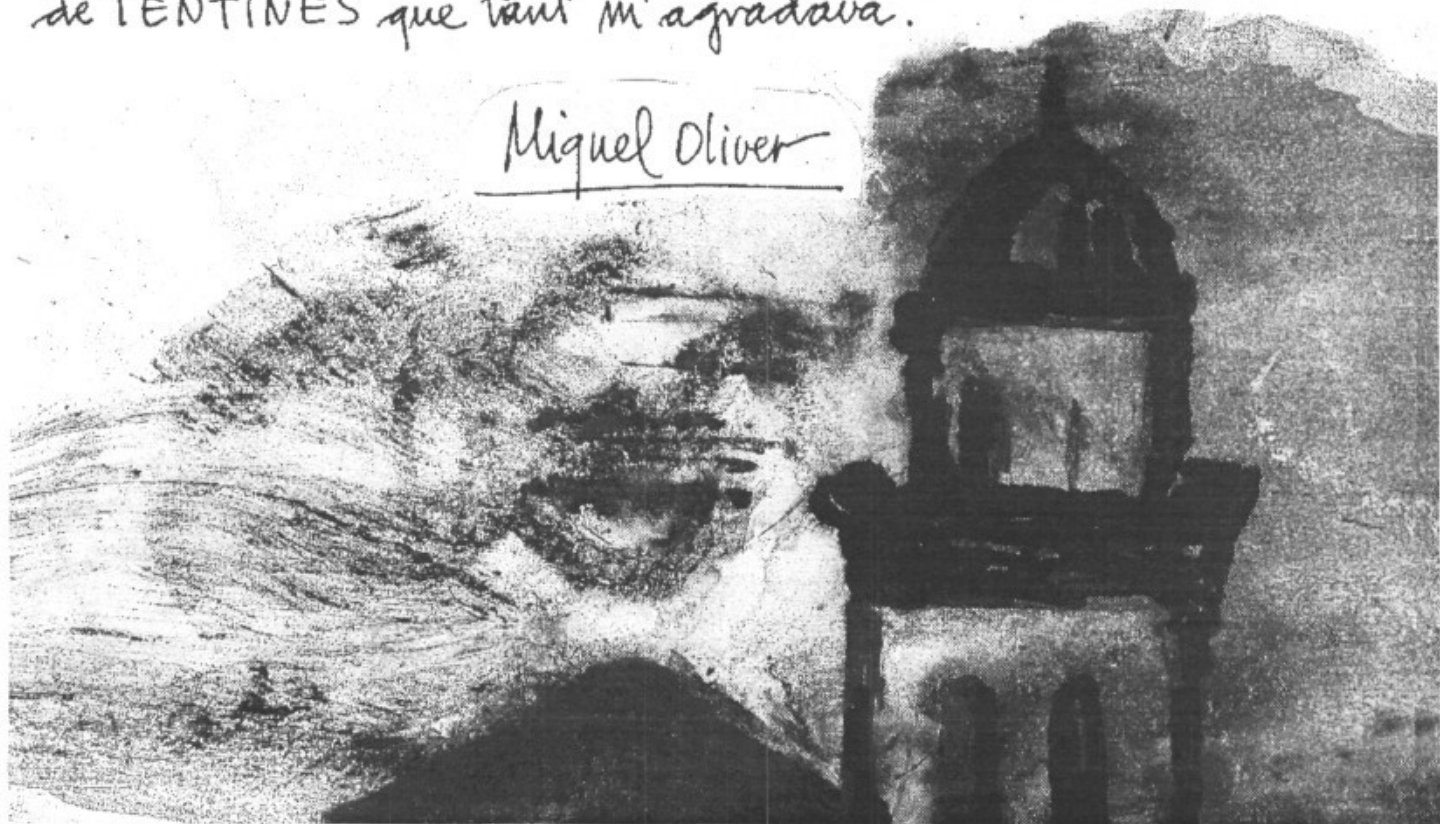
eco i q x i a

DE LLOCS I DE SILENCIS és el títol d'un llibre que acab d'enllestir i que fa referència a més d'una trentena de topònims de Campanet. El topònim només encapçala el poema, perquè la descripció que se'n fa és ben subjectiva i les correspondències entre topònim i reflexió només tenen a veure amb l'essència del paisatge o lloc que s'hi descriu i aquells paisatges personals, construïts dins la intimitat arreu dels anys. La importància del silenci hi és present a tot el llibre, com un referent aconseguit a l'hora d'emplenar mancances quan ja el temps t'ha ensenyat una altra manera de viure. Vol ser un llibre de records, de vivències, potser de comiat a una tasca acabada o, tal volta, d'homenatge a un poble que t'ha suportat quaranta anys.

Els primers poemes, però, fan referència al poble d'Algaida que, cada cop, sent més pròxim i més meu, això sí, silenciosament..

Empès per les súpliques del meu amic i parent Miquel Rafel, em decidesc a enviar-li els deu poemes que fan referència al nostre poble perquè, si plau al director d'"Es Saig", puguin ser publicats mensualment. Potser podrien suplir el lloc, ara buit, de TENTINES que tant m'agradava.

Miquel Oliver

MIQUEL OLIVER BAUÇÀ TORRES

DE LLOCS I DE SILENCIS (I)

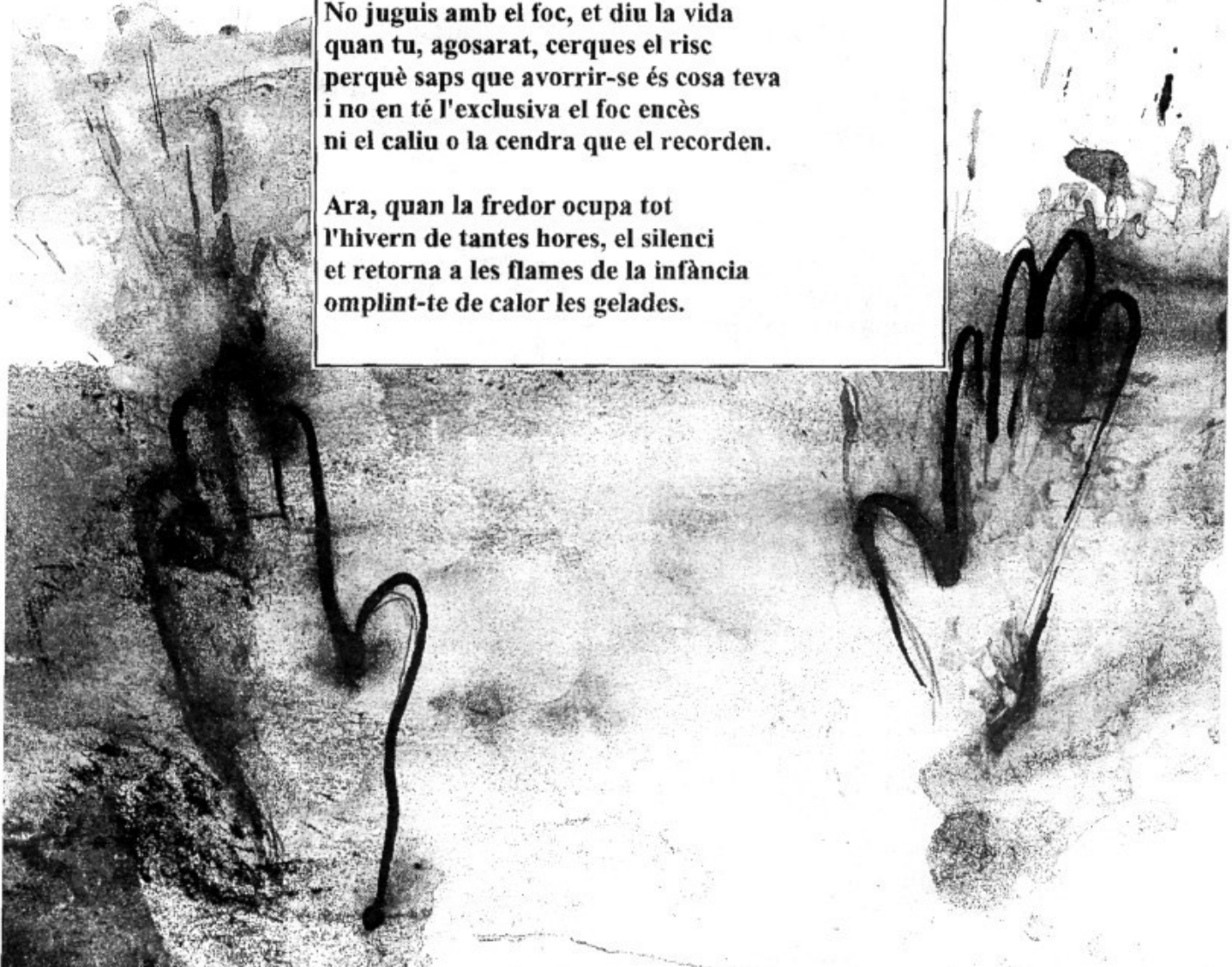
Il·lustracions de Jaume Oliver Bauçà Torres

JUGÀVEM AMB EL FOC

No juguis amb el foc, et deia el pare
les vesprades d'hivern mentre les flames,
bellugant-se, s'alçaven fosca amunt
i semblaven trencar-se quan les mans
en ràpid moviment, agosarades,
i sentint molt més forta l'escalfor
passaven, en un joc, de part a part
esquivant amb enginy tota cremada.

No juguis amb el foc, et diu la vida
quan tu, agosarat, cerques el risc
perquè saps que avorrir-se és cosa teva
i no en té l'exclusiva el foc encès
ni el caliu o la cendra que el recorden.

Ara, quan la fredor ocupa tot
l'hivern de tantes hores, el silenci
et retorna a les flames de la infància
omplint-te de calor les gelades.

Les nostres plantes

el garrover

La planta que us presentam aquest mes és el garrofer o garrover. Aquest arbre majestuós és típicament mediterrani que, en estat silvestre, forma part de les màquies (formació vegetal integrada fonamentalment per arbusts de fulla dura i persistent, densament agrupats) litorals, juntament en l'ullastre. Per la importància del seu fruit, les garroves, en l'alimentació humana i, sobretot, en l'alimentació del bestiar, el garrover s'ha conreat des de molt antic en la majoria dels països de la conca mediterrània.

El garrover (*Ceratonia siliqua* L.) és l'única espècie de la família de les cesalpiniàcies que es troba a la nostra terra; aquesta família està formada per unes 2 200 espècies pròpies sobretot de les terres tropicals i subtropicals. Una altra espècie d'aquesta família, que es cultiva a jardins, és l'arbre de l'amor (*Cercis siliquastrum*). Abans el garrover era considerat pels botànics una espècie de la família de les papilionàcies degut al seu fruit en forma de llegum.

El garrover és un arbre perennifoli. Té els troncs nusos i robusts, les seves fulles són imparipinnades, de folíols el·líptics i coriàcies, de color verd fosc. Aquestes fulles són un tant especial, veure dibuix, ja que la fulla no és el folíol sinó tot el ramet format per 3,4 o 5 folíols. Les seves flors són petites, verdoses, sense corolla, i de tres menes diferents: unes femenines, només amb pístil, unes altres masculines, amb cinc estams; i les altres hermafrodites, amb totes dues parts. Aquestes flors

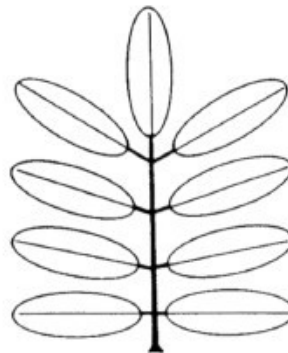
solen trobar-se sobre tres tipus d'arbres diferents, dels quals l'home utilitza el de les flors hermafrodites.

Els seus fruits, les garroves, són llegums que penjen, d'uns 20 cm de llargària, flexibles, gruixades, amb la seva molla aspre i dolça. Roman verde a l'hivern i després creix i pren un color negre llustrós. Així ho diu la canço:

Molt m'agrada un garrover
que fa garroves tot l'any;
quan li cuien ses d'enguany
ja té ses de l'any qui ve.

Presenta de 12 a 16 llavors de forma ovoide i de color terrós vermellós. A Mallorca, popularment es distingeixen diverses classes de garroves: les de duraió, les de la mel, les de capoll llarg, les negrines, les de costella i les pipiu, aquestes són les que no han madurat bé.

Com s'ha exposat abans, el garrover s'ha conreat des de l'antiguetat, però recentment, el seu conreu s'ha estès a la resta de les zones del bioma i també a d'altres zones temperades no mediterrànies. El seu conreu ha experimentat alts i baixos. Durant el segle passat en ser emprat com a conreu de substitució de moltes de les vinyes destruïdes per la filloxera, conegué una forta expansió. Posteriorment el seu conreu va perdre interès i molts garroverars s'abandonaren. A principi de la dècada dels vuitanta el seu interès ha tornat a augmentar gràcies a la rendibilitat de la

fulla composta imparipinnada

comercialització de la garrova amb usos diversos en les indústries alimentària i farmacèutica.

La seva escorça és rica en taní i, en alguns llocs s'empren per adobar pells. L'escorça i les fulles són astringents, s'empren en decuit per combatre la diarrea. El suc de les garroves verdes fa desaparèixer els fics.

Les garroves contenen sucre (glucosa i sacarosa). El seu olor característic és degut a l'àcid butíric. Serveixen per fer-ne alcohol, xarops (laxants). Torrades són un bon succedani del cafè, en temps no molt llunyans, durant i després de la Guerra Civil, a Mallorca, la garrova fou el substitut del cafè.

Jaume Jaume i Oliver

**EMISSORA
MUNICIPAL
D'ALGAIDA**

**1
0
8
FM**

**NOVA ADREÇA
C/Cavallers, 24
Tel. 12 53 35
Fax 12 50 44**

A PARTIR DEL 8 DE MARÇ REINICIAM LES EMISSIONS REGULARS

DIVENDRES

21'30 AIGUA AMB JAZZ
Jazz, blues i soul

DISSABTE

11'30 FER DISSABTE
Revista d'actualitat
Inclou bolletins de
notícies locals

13'30 ELS ARXIUS DE TR

14'30 MERGANSÓ
Revival musical

15'30 XIMA XEMA
Fanzine radiofònic

17'00 NO VOLEM SER
Pop-rock en català

18'00 L'HORABAIXA
Taller radiofònic

19'00 ENROCKAT
Rock independent

**20'00 BOOGIE WOOGIE
COUNTRY GIRL**
Rock'n'roll

21'30 ENEMIC INTERIOR
L'ona disident

DILLUNS

21'00 FER DISSABTE
Redifusió

23'00 MERGANSÓ
Redifusió

DIMARTS

21'00 AIGUA AMB JAZZ
Redifusió

22'30 XIMA XEMA
Redifusió

DIMECRES

21'00 NO VOLEM SER
Redifusió

22'00 L'HORABAIXA
Redifusió

DIJOUS

21'00 ENROCKAT
Redifusió

**22'00 BOOGIE WOOGIE
COUNTRY GIRL**
Redifusió

23'30 ENEMIC INTERIOR
Redifusió

Jutipiri

Revista del Cor, la Melsa i el Fetge

NÚMERO: 2 -ANY III- MARÇ 1996

Sensacional
Regal
a l'Interior

* SUMARI *

PORTADA

✓ Conegui les noves propostes deshonestes de Quaresma i moltes coses més.

LA SEGONA

✓ Magdalena Poal i Calc inaugura el *Congrés Internacional de Dones Emblanquinadores* del mes de març.

✓ **Gran Exclusiva!!!!!!!**
Descobrim qui s'amagava davall les Camilles guanyadores de Sa Rua d'Algaida.
Gran festa dels Honorats '96.

✓ Els "Oscars" algaidins s'entregaran pròximament a la nostra vila i moltes coses més.

LA TERCERA

✓ Solució al concurs de la imatge en Tres Dimensions del mes passat.

✓ Entrevista amb Sharon Stone. "Les matances no s'assemblen gens a la festa d'Acció de Gràcies dels EE-UU".

✓ Primera entrega de la col·lecció *Les millors lletres*. Aquest mes "Pavo Real" de José Luis Rodríguez *El Puma*. I moltes coses més.

Proposicions en Cos i Ànima de Quaresma

CASA NORMA

La més neta de la ciutat, per norma.

CASA NORMA

La més provocativa del carrer, per norma.

CASA NORMA

La més dreta de totes, per norma.

CASA NORMA

La més higiènica, per norma.
No ho dubtis, t'esper al carrer Falangista Laporfilla, 1 1a Dreta.

DONES DE LA VIDA

Una sala ampla. Tota una sèrie de dones broden gavines per fer vestits de camilla. N'hi ha que diuen, fluxet fluxet, que s'haguessin estimat més brodar roses. Altres barres i estels. De sobte, una bufada d'aire obri la finestra i entra el fred siberià que les fa tremolar. Tenen fred. Duu llenya. *DONES DE LA VIDA. Totes t'esperen. Vine!*

Sala de Relax

de la

GRANJA SAN FRANCISCO

Magdalena Marianel.la, t'untaré amb mel com si fossis un bunyol.
Magdalena Rosaura, jacutsi amb camamil.la i flor de taronger.
Maddalena Adelaida, codonyat dolç i sensual.

C/ de sant Francesc, fora vila.

Es lloga matador de moscards per hores. Demanau pen Toni Flit. Ref: ZZ-Paf.

Es lloga encalentidor de peus. Horaris a convenir. Demanau pen Toni Calefactor.

Es lloga lloca molt bona per covar ous de tota casta. Versàtil i Econòmica. 100 % fiable. Demanau per sa Madona Loca des Puig de Sineu.

Baticor

Notícies del Cor

Tup-Tup!!! Inaugurat el Congrés Internacional de Dones Emblanquinadores del mes de març sota el lema: *Influències de la nova política governamental de les privatitzacions en el gremi de les emblanquinadores*. La seva presidenta, na Magdalena Poal i Calç va dirigir unes fortes paraules als assistents en el discurs d'obertura: "Sabeu què vos dic?, a vatua el món!, que jo no hi entenc, de política, i que això de ses privrentitzacions, o així com se digui, a vatua el món! és molt mal de dir". I després comentà que tot això l'embullava molt i que ja en tenia prou amb el dia en què el metge l'havia privada de menjar ous estrellats perquè tenia "glicèrits", que és pitjor que es colesterol.

Tup-Tup!!! El passat mes de febrer la magnífica actriu nord-americana Sharon Stone visità la nostra vila per promocionar la seva darrera pel·lícula que ja podem visionar a les principals pantalles. Aprofitant l'estada a Algaida assistí a les matances casolanes de ca na Maica Defet. Quan arribà, però, ja havien mort el porc i només pogué ajudar a trempar la sobrassada. No se'n podia avenir que el secret de trempar-la bé fos tenir el cul suat, cosa que li agradà molt perquè, segons afirmà, gairebé era el mateix que fer d'actriu. Durant el dinar, assaborint unes suculentos pilotes, comentà que la festa de les matances no tenia res a veure amb la festa d'Acció de Gràcies d'Amèrica.

Tup-Tup!!! Segona entrega dels *Dissabtes Gatons*, el cicle de bauxes que organitza l'Associació COPA. Una vegada mes els cafès, tavernes i, bars de la vila s'ompliren de públic per assistir a la con-

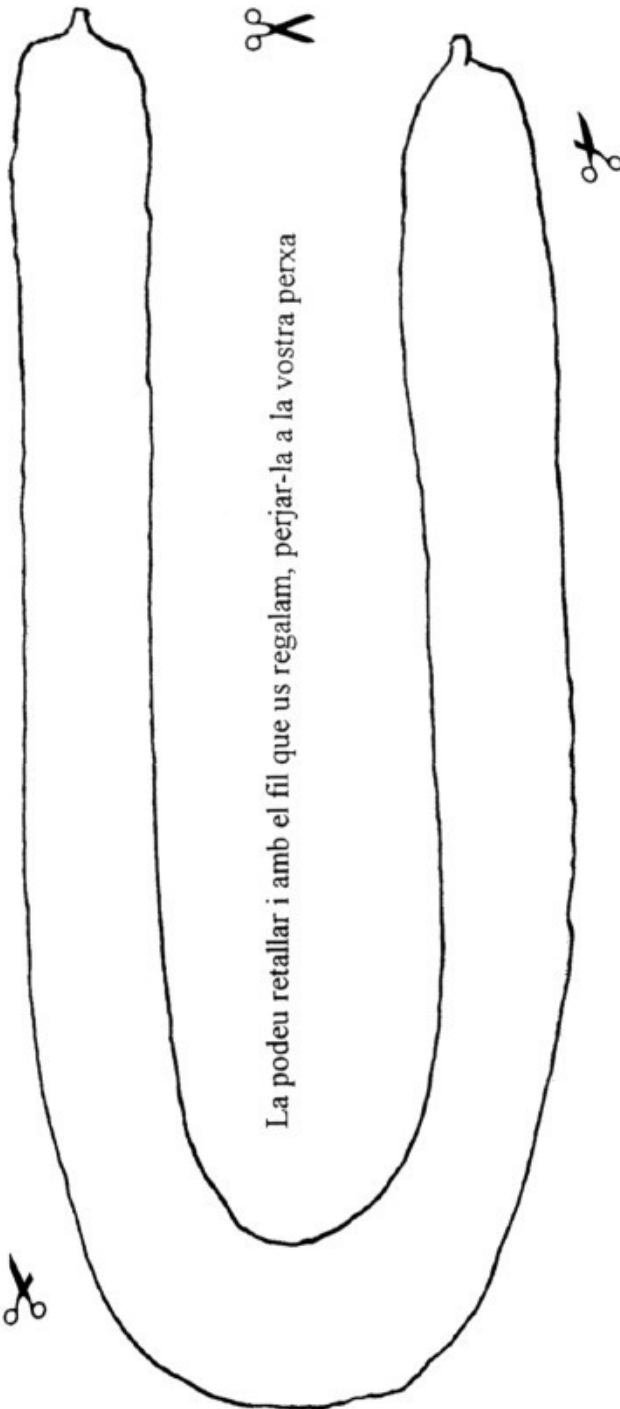
ferència intitulada "Consells pràctics per e,ndevinar el pany les nits que arribis orella-calenta a ca teva". Honorat Taverner, el president de COPA després d'entrar en estat d'orella-calenta i davant una gran porta que l'organització havia col·locada a l'escenari intentà ficar la clau al pany infructuosament en setanta-quatre ocasions fins que ho aconseguí. "Éssssqueviassallum", afirmà mentre l'aplaudia la concurrència.

Tup-Tup!!! El proper dilluns dia 25 de març a les tres de la matinada (20'00 H a Los Àngeles), al Dorosi Xambler Pavilium de l'Edifici dels Cavallers d'Algaida tindrà lloc la XXXIX edició de l'entrega dels Honorats 1996. Aquests guardons els concedeix anualment l'Acadèmia de les Arts Artístiques de la Vila i desperten gran interès en tot el món. La cerimònia d'entrega d'enguany que serà transmesa via satèl·lit, comptarà amb la participació de na Maite Fred i n'Andreu Buenafuente com a parella de presentadors. L'escenari, estructurat en deu espais diferents que representen altres tantes ambientacions exòtiques (la selva del film *Memòries d'Àfrica*, el famós carrer 42 de Nova York, el desert del Gobi, el plató del Telenotícies vespre...) ha estat dissenyat per en Maties Cenari. La música de la cerimònia, ha estat composta especialment per l'event pel mestre valencià Nicacor Xea i serà interpretada en directe per l'Orquestra Simfònica de Rio de Janeiro i del Cor de l'església de la Tercera Negació de Sant Pere (protestants). A més, fons oficiosos han assegurat l'actuació sorpresa de na Toia Jackson i del Cor de Moneies de la Radiotelevisió de Tanzània. En el proper número de *Jutjiri* us informarem de tots els guardonats i del desenvolupament de la magnífica cerimònia.

LA SEGONA I LA TERCERA - LA SEGONA I LA TERCERA - LA SEGONA I LA TERCERA

Sensacional Obsequi
Regalam una llangonissa de Quaresma
perquè la pogueu penjar a la perxa,

*Ja tenim guanyadora
del concurs de la
Setmana passada!!!*

Jerònia Pou encertà allò que es veia a la imatge en 3 dimensions que era, ni més ni manco na Magdalena Poal i Calç, presidenta del Congrés Internacional de Dones Emblanquinadores enfilada damunt la banqueta d'emblanquinar i amb la falda arregussada i mostrant la novel·la. Enhorabona, Jerònia! Perquè has guanyat el viatge a Ca'n Cun.

Jutipiri

Secció fictícia des Saig

Dirigeix: Carles Sol
Subdirector: Albert Siquesí.

Hi col·laboren:
Gabinet Mèdic de Xefardejos
Magdalena Miraquefaig
Magdalena Corason
i tot un potentíssim equip de redacció.

Editada per: Sa Ganyota, edicions.

Imprimida per: Impremta Sa Carussa.

Introducció a INTERNET

Una altra eina que també utilitzam a Internet, és el **FTP** (*File Transfer Protocol*). Aquesta utilitat ens permet copiar arxius que es troben dins ordinadors que hi ha connectats a la xarxa.

No es pot utilitzar amb tots els ordinadors, només els que funcionen com a servidors. No vull dir que nosaltres no ho poguem utilitzar, sinó que l'únic que podem fer és copiar arxius dels servidors, però en cap cas ningú podrà copiar-los del nostre ordinador, ja que el nostre només el tenim com a client.

També a part de poder copiar cap a nosaltres, també podem fer-ho per deixar programes. Existeixen ordinadors que tenen una gran quantitat de memòria per emmagatzemar, o sigui als seus discs durs (HD). Així que tant podem agafar un programa que ens interessa i copiar-lo al nostre ordinador, com programes que nosaltres tenim fer-ho de manera inversa i deixar-ho copiat a l'ordinador servidor, a fi de que ho utilitzi qui pugui estar interessat.

Dins aquest servidor de FTP, no només hi ha programes, sinó que també hi ha imatges, so, clips de video, etc. El que interessa és tenir llocs on poder trobar coses que interessin, sense haver de pagar a distribuïdors i empreses.

Aquest sistema cada vegada té més adeptes, una de les avantatges que té és que fa la transferència de la informació més ràpidament que els WorldWideWeb.

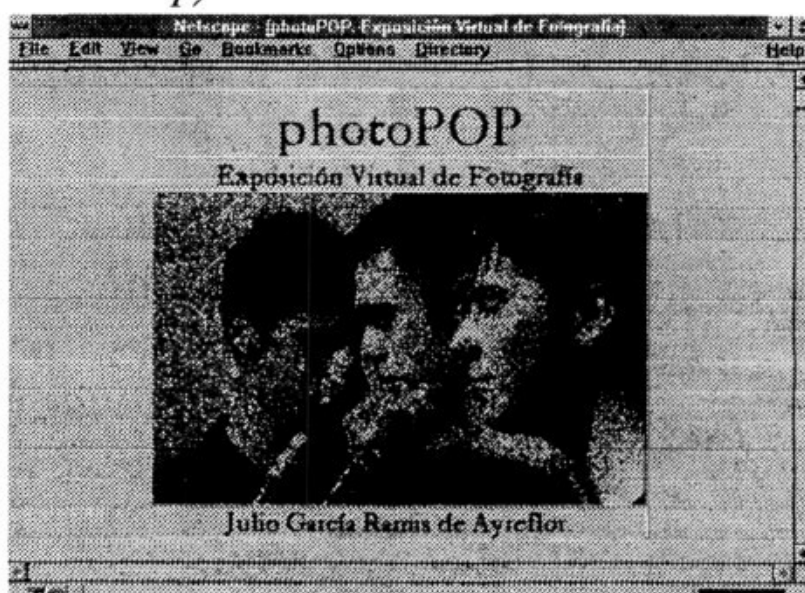
Generalment el seu funcionament és molt senzill, comencen mostrant uns llistats molt parells al que veim a un directori de qualsevol disc. Anam accedint als subdirectoris, que van diversificant els temes, fins que arribam a un lloc on ja no hi ha més subdirectoris, i només hi ha un llistat d'arxius. Per fer la transferència l'únic que hem de fer és pitjar damunt el que hem elegit amb el ratolí, a continuació l'ordinador ens demana on volem deixar-lo arxivat, després comença a arribar, això sí, molt tira tira. Quan ha acabat, ho diu, i ens permet seguir amb una altra feina, aquest sistema no executa ni ens mostra el que ha arribat, pel que fa que sigui més ràpid que els altres. Per poder comprovar si ha arribat bé, ens hem de desconectar de la xarxa, i executar el programa, visualitzar l'imatge amb un programa de dibuix, escoltar la canço, etc.

Actualment molts de grups de música tenen cançons digitalitzades a la xarxa, i utilitzen aquest sistema per baixar-les als usuaris.

ATLAS-IAP (Exposició PhotoPop)

Aquest servidor és nou a la xarxa, és d'una nova empresa mallorquina que també es dedica a això de la Internet. Actualment al cafè *El Garito*, hi ha una exposició anomenada PhotoPop. Aquesta exposició també és present a la xarxa, gràcies a aquesta empresa. De les fotografies que hi ha On Line (o sigui, a la xarxa), n'hi ha que no hi són a l'exposició (referit a l'exposició material que hi ha a *El Garito*).

Mostra una sèrie de fotografies de concerts i actuacions fetes darrerament a Mallorca.

<http://www.atlas-iap.com/gallery/photopop/jgg0000a.html>

Guillem Vanrell

Primeres passes dins el món de la informàtica

Ordinadors vs Humans ??

Els homes o les màquines, qui són els millors i més intel·ligents?. Aquesta és una pregunta que tots hem sentit a qualsevol dels mitjans de comunicació en aquestes darreres setmanes.

Aquesta lluita es va entablir en el camp de l'escacs, on particularment un computador por tenir moltes avantages en front d'una persona. Un ordinador com el que es va utilitzar, amb 256 processador en paral·lel, amb capacitat de comprovar milions de jugades en un interval molt breu de temps, en teoria hauria de superar d'un bon troç a una persona, per molt intel·ligent que fos, però va passar una cosa típicament humana, *sortida de cavall i arribada d'ase*, aquesta va esser la seva actuació, començant guanyant, seguint amb taules, i acabant perdent.

Una altra cosa que s'ha de veure és que per moure les peces també es necessita una persona, o sigui que l'ordinador l'únic que intenta suplir és el cervell de la persona que ha de jugar.

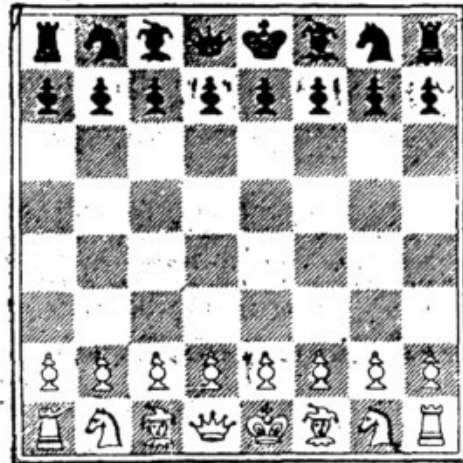
Després d'acabar les partides i haver guanyat, Kasparov va reconeixer que al principi no ho veia tot segur de guanyar, però quan es va donar compte d'on es trobava l'*errada* del programa, just va haver de provocar-ho i guanyaria segur.

Això de l'*errada* del programa és la creu dels programadors. Sempre hi ha algun problema, encara que sigui molt petit, en aquest cas va servir per poder deixar-nos tranquils i veure que encara superam a les màquines.

Però aquesta lluita en realitat no és entre computador i una persona, sinó entre una persona i un grup de persones, aquest grup són els programadors que han implementat els algorismes o programes que controlen el funcionament de la màquina.

L'*errada* del programa consisteix en que un ordinador és una màquina perfecte i freda, i dins la partida l'ordinador va detectar una sèrie de jugades que si les feia consecutivament guanyaria segur, tenia una estratègia perfecte, la màquina

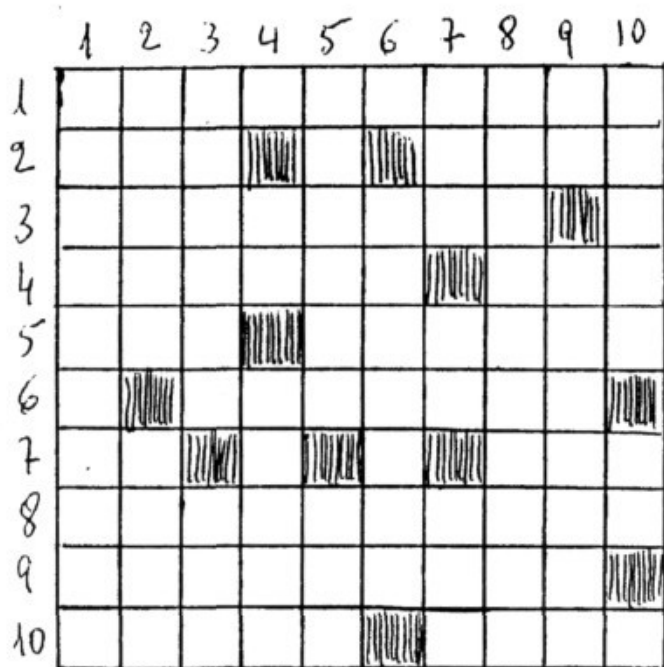
fent tres moviments guanyaria, però si alguna cosa fallava a la quarta jugada, guanyaria el contrari. I així com són les màquines, ho va pensar fredament, va fer la diferència, i va decidir dur-ho endavant. La primera vegada guanyà, després només va poder fer taules (en Kasparov ja es va ensumar alguna cosa), i a la darrera partida ja sabia perfectament com guanyar a la màquina. El que es va dir és que una altra persona en lloc de l'ordinador segurament abans de tirar-s'hi de cap a la jugada quasi de forma temerària, hauria fet uns moviments per protegir-se, i així si alguna cosa anava malament que no rebés un escac i mat de forma immediata.

El senyor Kasparov l'únic que va dir va esser que va guanyar gràcies a la intuïció, de la qual mancava la màquina. Però una avantatge que va tenir (segons diuen), va esser que a la màquina li van "prohibir" aprendre en aquelles partides.

Aquesta vegada va esser un error petit, més envant en trobarem un altre, i després uns altres, fins que paresqui perfecte, però fins que no puguin controlar coses com la mateixa intuïció i no facin les coses de manera tan freda, podem estar segurs de que mai ens podran superar.

PASSATEMPS

Horizontals: 1. Nom d'un carrer d'Algaida. 2. Òrgan de la vista. Nord. Sal de l'àcid úric. 3. Moure les ales sense volar. Un romà. 4. Bací, gibrelleta (al revés). Si no vols pols, no hi vagis. 5. Nom moro (al revés). Ataca. 6. Quarta consonant. Descansos, quietuds. 7. Gairebé mil. Mil. Sofre. Infame, indigne (al revés). 8. Cargols petits. 9. Nucleòsid que resulta de combinar una molècula de ribosa amb una d'adenina. 10. Lloc de moltes roques. Com aquesta només n'hi ha una.

Verticals: 1. Caracteritzar, precisar. 2. Dent puntada al costat de les incisives. Tractament que s'anteposa a certes dones. 3. Respirar. Canal, sèquia. 4. Roentgen. Titani. Procedeix, es deriva. 5. Familiar, afí (al revés). De ... a ...: completament ple. 6. Punt cardinal. Divertits, alegres. 7. Pels darrers dies n'hi haurà. Animal plantígrad. Deu vegades cent (al revés). 8. Amuntega, reuneix. 9. Dóna. Extreure la resina dels arbres. 10. Excitat, incitat. Vós heu perdut l'oxigen. Punt cardinal.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 13.

S D E S T O R B A R
I E I V O L S Q A A
R N U E D I G N U N
A U C E N B I E E U
T T R O E O D E N T
N J A T M U N O F R
E A J A P O P A A O
B R E R I L D E D P
E S R M P A L A A M
R D A E A N E G R I
U E M P R E N Y A R

Sopa de lletres

Heu de localitzar deu sinònims de "molestar". Amb les lletres que vos sobrin podreu llegir dos versos de Fra Anselm.

Solució a la passada sopa de lletres
Després d'eliminar els deu verbs que expressen diferents parlars d'animals, podeu llegir: "Diners de tort fan veritat / e de jutge fan advocat". (Fra Anselm).

FINA AL 20 DE MARÇ 1996

PATROCINEN:

**Consell Insular
de Mallorca**

Comissió de Benestar Social
Comissió de Medi Ambient i Ordenació
del Territori

FUNDACIÓ
"DEIXALLES"

ORGANITZA:

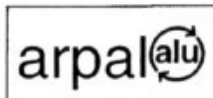
**PIME
BALEARS**

"SANOSTRA"

**PAGARÀ A L'HOSPITAL DE NIT I AL REFUGI
10 PESSETES
PER CADA LLAUNA BUIDA QUE TU ENS PORTIS**

a "DEIXALLES", Camí de Salard, 63 - Palma, de dilluns a divendres, de 9 h. a 13 h. i de 16 h. a 19 h.

COL-LABOREN

**PREMSA
FORANA**

ES SAIG

IMPORTANT: Les llaunes han de ser, necessàriament, de begudes

PINA

TEMPS ERA TEMPS. Uns al.lots amb pèl llarg, amb melenes, estan en ple èxit; aquests joves de Liverpool també arriben amb la seva música a Pina; som als voltants dels anys 68-70, el moviment hippie també està de moda fins al punt que a qualche jove de Pina li donàrem aquest nom i és conegut entre els de la seva edat com "es hippie", un nom que ens podien haver posat a tots, perquè qui més qui manco duia els cabells llargs.

Ens trobam a un diumenge horabaixa del mes de juny al corral de Can Sastre amb el tocadiscos amollat; al.lots i al.lotes, jovenets i jovenetes xerrant i escoltant les cançons dels Beatles, na Karina, na Jeanette, en Tom Jones, n'Adamo i molts altres d'aquell temps. L'encarregat de posar els discos posa la Yenka i el corral s'omple d'al.lotes que comencen a ballar i estiren els joves perquè ballin amb elles; després sona el vinivana, una altra cançó moguda. A un racó hi ha un grup dels més jovenets que no ballen, com empeguets, però les al.lotes més grans van a treure'ls dient que els ensenyaran a ballar; ja estan enmig rebent qualche trepijada i botant i ballant així com poden; més d'un és el primer pic que balla. Seguidament en sona un de lent i la pista es buida; només

Foto d'aquells anys feta al corral de Can Sastre cedida per Pere Corró.

Drets: Joan Quistó, Felip Garrover, Miquel Bassa, Xesc Pujeló, Toni Nyamet i Jaume de Son Miquelet.

Acotats: Pere Corró, Bernat Corró, Tomeu Bou, Tomeu Escolà i Toni de Son Xotano.

queda qualche parella que festeja o dels que saben ballar i els agrada. Així passa l'horabaixa fins ben entrada la nit que la gent se'n va a sopar.

Quan feia més fred, fèiem el ball dins la sala de la televisió; cada diumenge n'hi havia i ens ho passàvem molt bé; a vegades venien joves externs i els més atrevits demanaven a les al.lotes per ballar, però si no queien bé als joves del poble aviat hi havia qualche sempenta o si no posàvem música moguda fins que se n'anaven o fèiem que el tocadiscos no es posàs en marxa: enredàvem per veure si se n'anaven.

Era el divertiment que hi havia a Pina pels més joves els diumenges; més d'un matrimoni que ara ja tenen fills d'aquella edat es va congriar en aquestes reunions de ball a Can Sastre; altres senzillament s'ho passaren bé i altres feien xerrades molt llargues i interessants; va ser el bressol de moltes bones amistats entre la juvenea d'aquell temps que avui encara perduren.

Quan no hi havia ball o s'havia acabat, també passàvem moltes hores jugant a cartes: escambrins, rondes, tuti loco i truc; solíem jugar a qui perd paga el beure o a res. També record que fèiem enfadar a madò Sastre, a vegades només per empenyar; però qualche pic ens passàvem i s'enfadava de veres; més d'un va haver de sortir corrent de dins el cafè o amb qualche xifonada o ben remull d'aigua; el portal a vegades era estret i qualche vegada rebé el vidre de la porta. També la granera o l'espardenya arribà per les anques o el clotell de qualcú i més d'un tassó va fer trencadissa.

Això només són quatre apunts perquè recordeu aquells temps que ja no tornaran i si els nostres fills ho llegeixen sabran un poc com ens divertíem; si volen més explicacions que ho demanin als pares o mares, que segur que recorden detalls distints i cada un pot explicar la seva experiència. Sense por a equivocar-me, crec que puc dir que tots guardam un bon record d'aquells diumenges horabaixa a Can Sastre.

DEFUNCIONS: Dia 24-01-96 va morir na Maria Munar Oliver als 81 anys.

Dia 11-02-96 va morir na Maria Ferrer Juan als 90 anys.

En pau descansin.

ESPORTS

FUTBOL

El primer equip del C. E. Algaida a finals de febrer continua el seu estira i amolla amb els equips capdavanters de 1ª Regional ja que figura en 2ª posició empatat amb el tercer.

Això malgrat els resultats adversos que aquest passat mes ha tengut dins Es Porrassar; gràcies a la bona renda de fora camp no s'han perdut posicions.

També hem de dir que tot i la bona trajectòria de l'equip d'en Joan Garau es continua duquent jugadors de reforç. En aquesta ocasió s'ha fitxat el jove Lucas procedent de l'Alaró.

Darrers resultats:
Algaida-Pla de Na Tesa 1-1
Algaida-S'Horta 0-3
Sant Jordi-Algaida 0-4
Algaida-Colònia 5-1

Juvenils

Els resultats de l'equip de juvenils no han estat gaire positius; esperam que millori la seva trajectòria dins aquesta categoria
Pollença-Algaida 4-0
Algaida-Margaritenc 0-3
Sóller-Algaida 8-1

Cadets

L'equip de cadets ha començat la lliga regular de 2ª amb molt bon peu i bones expectatives; la feina d'en Mateu Capellà es comença a conèixer en forma de joc i bon ambient.
Barracar-Algaida 5-2
Algaida-Santanyí 4-2
Vilafranca-Algaida 1-2
Algaida-S'Horta 3-2

Infantils

Aquests han estat els marcadors del mes de febrer:
Montuïri-Algaida 2-3
Algaida-Manacor 0-1
S'Horta-Algaida 3-4

Hem de destacar que darrerament s'aconsegueixen millors resultats a fora camp que dins Es Porrassar.

Alevins

L'equip que entrena en Bernat Sitjar s'ha comportat així:

Algaida-Consell 1-2
Mancor-Algaida 1-7
Algaida-Llosetenc 0-1

Futbol 7

Els més petits no s'han portat malament aquest mes de febrer:

Ses Salines-Algaida 1-3
Algaida-Felanitx 3-4
Algaida-Porreres 6-2

Veterans

La temporada 95-96 és amb tota seguretat la millor des que es formà el grup

de jugadors procedents de l'Algaida que han continuat practicant el futbol com a esport, primer dins adheritos i després futbol independent. Mai s'havia aconseguit arribar al quart lloc de la classificació faltant dos partits per acabar.

La incorporació els darrers anys de joves jugadors dins aquesta categoria ha motivat l'ascens qualitatiu de la plantilla, encara que qualche veterà voldria jugar una mica més.

Els darrers resultats han estat:

V.Algaida-EMAYA 2-1
Llombarts-V.Algaida 5-1
CaNa Paulina-V. Algaida 1-1
V. Algaida-Es Born 2-1

Equip de cadets temporada 95-96

Vidal, Fullana, Mateu (míster), Rafel, Bernat, Felip, Sitjar, J. Toni, Matias, Isaac i Ramis (delegat).
Amangual, Nando, j. Carlos, Ramis, Xisco, T. Ramis i J. Tovar.

(Fotografia J. Balaguer)

II TORNEIG VILA D'ALGAIDA '96

Durant les vacances de Setmana Santa el Club Esportiu Algaida, amb el patrocini de l'Ajuntament, organitzarà el II Torneig de Futbol Base. Aquí teniu el calendari del torneig:

	Dijous, 4 d'abril	Divendres, 5 d'abril	Dissabte, 6 d'abril
matí 10,15 hores	<u>Futbol - 7</u> C.D. Sant Jordi C.D. Olímpic	3r i 4t lloc Futbol - 7	3r i 4t lloc Alevins
matí 11,30 hores	<u>Futbol - 7</u> C.F. Mariense C.E. Algaida	Final Futbol - 7	3r i 4t lloc Infantils
tarda 16,15 hores	<u>Alevins</u> U.D. Porreres C.E. Algaida	<u>Alevins</u> C.D. Sta. Maria C.D. Sant Jordi	Final Alevins
tarda 18,00 hores	<u>Infantils</u> C.D. Manacor C.D. Montuiri	<u>Infantils</u> C.D. Sta. Maria C.E. Algaida	Final Infantils

VOLEIBOL

Els equips unificats ja estan jugant la fase decisiva, de la qual han de sortir els dos primers classificats per jugar el campionat de Mallorca. Els resultats, com podeu veure, són bons:

Infantil femení

La Consolació-P. Pou 0-3
P. Pou-Rafal Vell 3-0
P. Pou-Alaró 3-1
Sant Josep O.-P. Pou 0-3
P. Pou-Sa Pobla 3-0

Acabada la primera volta de la segona fase van líders de la lliga.

Cadet femení

A falta d'un partit per acabar la primera volta han perdut un partit molt important enfront de l'actual líder i campió de la passada edició, el Sant Josep Obrer, i ara són segones; aquesta plaça també dona opcions a participar en el campionat de Balears.

Aquests han estat els resultats:

Rafal Vell-Algaida 0-3
Algaida-Petra 3-1
Algaida-S. Josep Obrer 0-3
Sa Pobla-Algaida 1-3

Promoció

Els equips de promoció van bastant bé, destacant l'actuació dels equips aleví i benjamí ja que tant els equips A com B han aconseguit tantes victòries com partits.

Benjamí mixt

Petra A-Algaida A 0-2
Petra B-Algaida B 1-2
Son Servera-Algaida A 0-2
Cala Millor-Algaida B 0-2
Petra A-Algaida B 0-2
Petra B-Algaida A 0-2

Aleví femení

Vilafranca-Algaida B 0-2
Vilafranca-Algaida A 0-2
Algaida A-S'Horta 2-0
Algaida B-S'Horta 2-1
Petra-Algaida A 0-2
Petra-Algaida B 0-2

Cal destacar la gran presència de pares i mares que fa que les jugadores se sentin bé. L'entrenador està molt content d'aquest recolzament de les famílies i aficionats.

Voleibol de penyes

L'equip de penyes va escalant posicions, millorant el seu joc i hi ha jugadors que ja no fallen tants de "saques" com fa temps.

Hi ha bon humor i ganes, compaginant els partits amb els "soparillos" com el que es va fer el primer dissabte de març per celebrar la seva progressió esportiva. Enhorabona i que aquests sopars no els facin mal. El seu "manager" Miquel Artigues està molt satisfet del rendiment del seu equip.

Els records del nostre voleibol.

Des que el voleibol

Segur que sí, és una cosa que ve de família, jo mateixa tinc una veu potent, forta, a vegades la gent em diu que xerr molt fort.

(Continua n'Agustí)

A més de la veu, acompanyava les crides amb dos instruments: les oficials les introduïa i acompanyava amb tambor i les particulars amb trompeta.

Quin era el quadrat que feia?

Normalment les crides oficials i particulars les anava a cantar a les cantonades de can Riu, de ca na Putxa, de ca na Barrera, a sa creu d'es Colomer, i a sa Placeta.

A sa Plaça només es cantaven les oficials. Sempre solia fer el recorregut en bicicleta.

A tu tothom et coneix per n'Agustí Saig o de cas Saig, però al teu pare d'on li deien?

A ell li deien en Guillem de can Fosca. El meu padrí era forner, el forn estava situat a sa casa que tenim a Plaça. He sentit a dir que era bon forner. Munpare tenia una malaltia a ses cames, i per aquesta raó no es pogué dedicar al forn, va esser per això que va començar a fer feina a l'Ajuntament.

Ja per acabar, passem a parlar si et pareix de la teva relació amb la música?

La relació que tenc amb la música, sense oblidar que el meu sogre era mestre Pere Joan, començà, pràcticament, quan la meva filla s'incorporà a la banda de música d'Algaida i jo començ a col·laborar amb l'Associació de la Banda.

Actualment som el representant de l'Associació d'Algaida a la Federació de Bandes de Música de Mallorca, una institució que, a més

d'organitzar la trobada anual de bandes, organitza un bon grapat de cursos de formació musical pels abonats.

Quina és la teva opinió de la banda de música d'Algaida?

Actualment, la veig com una banda jove, amb persones ben preparades, i de cada vegada amb més estudis i formació musical.

Hem de tenir en compte que la població d'Algaida només es d'uns 3000 habitants, i això suposa unes limitacions.

Crec que dedicar-se a la música suposa un gran esforç i molta dedicació, és una afició que t'ha d'agradar molt.

Acaba així aquesta xerradeta, que hem mantingut amb n'Agustí Vanrell.

Gràcies per compartir una estoneta amb els lectors de la revista Es Saig.

Biel Sastre

arribà a Algaida de la 3. Rosalina Vidal (5-11-94) partit Petra-Algaida.
 mà de l'entrenador Andreu al partit Algaida-Vilafranca Enhorabona a aquestes ni-
 Gelabert cal destacar set 4. Toñi Perelló (2-12-94) nes que ja formen part de
 jugadores que han aconseguit al partit Algaida-Rafal Vell la història del Club Volei-
 els 15 punts del set. 5. Cati Cerdà (1-12-95) al bol Algaida. Anim i a seguir
 1. Bàrbara Vila (15-3-88) partit Algaida-Sant Gaietà. donant alegries a l'esport
 al partit Pollença-Algaida. 6. Joana Ma. Mut (25-1-96), base algaidí.
 2. Maria Vila (14-1-94) al partit Algaida-Cala Millor.
 partit Algaida-Sta.Mònica. 7. Francisca Veny (29-2-96),

JOAN TROBAT

UNA XERRADETA AMB...

n' Agustí Vanrell

"Per ordre del director de la revista es fa saber que la xerradeta del mes de març serà amb n'Agustí Vanrell, fill d'en Guillem Vanrell". Així podria començar una crida qualsevol de les que va fer es Saig durant més de 42 anys.

Compartim la darrera plana d'Es Saig -ja us podeu imaginar d'on ve el nom d'aquesta revista- amb n'Agustí, també ens acompanya la seva filla: na Francisca Maria.

N'Agustí encara conserva, i ben lluenta, la trompeta que el seu pare utilitzava per anunciar l'inici de les crides. Ara mateix la feim sonar i començam.

Quina era la feina del teu pare?

Venia a ser un ordenança, un empleat de la casa de la vila, durant aquell temps, pràcticament feia de tot.

A més d'esser es Saig i fer les crides, repartia citacions o papers del Ajuntament, ajudava a organitzar les processons de Setmana Santa o a preparar els Rams i les paumes pel dia dels Rams.

Durant molts d'anys va acompanyar els manescals de fora poble per les possessions i les finques d'Algaida.

Munpare també era l'encarregat de donar menjar als presos del fondet, potser era una de les tasques més poc grates. Mumare era la que preparava el menjar, i jo el que el duia a la casa de la vila.

Quin temps va esser es Saig?

A l'Ajuntament hi va fer feina 42 anys. Hi va entrar en temps de la república; imagin que van convocar una plaça, i ell s'hi va presentar.

Després va fer-hi feina els anys de la dictadura. Va morir durant la campanya electoral per les primeres eleccions municipals de la democràcia. Hi va conèixer un caramull de batles: n'Antonio, en Joan Fiol, en March, el pare d'en Nofre Rapinya, en Joan Serrano, en Pere Mena, ...

I de les crides, què recordes?

N'hi havia de dos tipus: les que podríem

anomenar normals, que es pronunciaven els dies feiners i eren encarregades per particulars.

I les crides que es feien els diumenges, que eren les oficials, les que ordenava l'Ajuntament o el batle. Aquestes feien referència a la vida municipal: s'anunciaven cobrances d'imposts, avisos del batle, ...

De quins temes tractaven les crides particulars?

Record, sobretot, les que encarregaven els carnissers; el tren que passava per Cabrera, qualche vegada atropellava o feria alguna de les ovelles que per allà pasturaven.

Quan això passava, i en manescal donava permís, els carnissers venien els animals ferits; per fer-ho saber al poble, llogaven es saig per anunciar que a les carnisseries es venia carn d'averia.

Qui redactava les crides?

Les particulars sempre les redactava munpare, a les oficials, moltes vegades les redactava el batle o els escrivents de la casa de la vila.

Després munpare sempre les cantava o pregonava en català; jo diria que quasi quasi les recitava.

Devia tenir bona veu?

(Aquesta vegada contesta la filla de n'Agustí, na Francisca Maria).

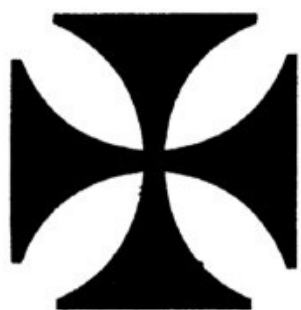

ES SAIG

Monogràfic núm.: 12.

Març 1996

Bartomeu Salas Mascaró

TEATRE DE L'ACCIÓ CATÒLICA 1930-1940

Una dècada de teatre a Algaida

Aquest Monogràfic és el resum d'un treball presentat el curs 1994/95 a l'assignatura de Teatre dels estudis de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears. Vol esser, només, una mostra del nombrós material que, sobre les representacions teatrals organitzades per les agrupacions socials de l'Església durant la dècada dels anys trenta, trobarem a l'Arxiu Parroquial d'Algaida. Hem intentat fer-ne una ordenació, classificació i estructuració, així com extreure'n algunes conclusions, tot i que la tasca de valoració del que va suposar el fet teatral a Algaida durant l'època de la Segona República, Guerra Civil i primers anys de la Dictadura de Franco encara està per fer. Ara us oferim, tal com hem esmentat, el resum que va esser pronunciat en forma de conferència el passat 12 de gener de 1996 dins el Cicle de Conferències Divendres Algaidins, històries i coses d'Algaida i que pot servir com a mostra d'una etapa de la nostra història cultural només viva dins l'enteniment de tots aquells homes i dones que, per edat, en varen esser els protagonistes.

INTRODUCCIÓ

El punt de partida són les representacions teatrals, organitzades per l'Acció Catòlica, que tengueren lloc a Algaida durant la dècada dels anys trenta. Així com sobre el teatre que es representà a Palma podem trobar nombroses investigacions i estudis d'àmbit general, són comptades, per no dir inexistentes, les recerques sobre els muntatges que tengueren lloc a la Part Forana de Mallorca. Aquest fet crea un problema de mancança de bibliografia general només compensada per alguns articles o estudis de temàtica molt concreta i puntual. El nostre objectiu, lluny de pretendre fer cap estudi definitiu, és apuntar un dibuix esquemàtic del món del teatre a Algaida al primer terç del segle XX. Bàsicament ho podem contemplar com un recull de material que pot posar les bases a una recerca més completa. De tota manera, apuntam alguns trets que consideram molt importants ja que ajuden a entendre les raons per les quals es donaren tant la proliferació d'agrupacions teatrals com les nombroses representacions. Una de les característiques que més ens interessa destacar és la influència del fet social en el teatre. En el nostre cas, l'aspecte literari queda en un segon pla. En la implicació de literatura i societat, la part d'art és dominada i, fins i tot anul·lada, pels aspectes socials i històrics que es generen. Podríem dir que es tracta d'una literatura dirigida, amb una finalitat que comprèn des de la pura i simple diversió, amb comèdies blanques i innòcues, —i per tant evasives i carents de qualsevol plantejament de problemàtica social— fins obres apol·logetiques de fort contingut moral i adoctrinador. El teatre esdevengué una arma de l'Església Catòlica amb una doble finalitat: per una part aquesta que hem esmentat, adoctrinadora i moralitzant, i per una altra un sistema de finançament de les organitzacions socials lligades amb l'Església Catòlica amb els valors afegits que "entretenien" els actors i altres participants, oferien un producte "amb totes les garanties" al poble i competien, pel molt èxit que tenien, amb els balls d'aferrat servint, així, d'actes de contraprogramació cultural.

L'època històrica.

En aquest monogràfic contemplam el teatre que es representà a Algaida durant els anys que van de 1932 a 1937. A finals dels anys vint, tenim constància d'obres teatrals malgrat no trobem especificat quan tengueren lloc les representacions. Hem de recordar, també, que aquest

estudi es centra només en les funcions que tengueren lloc dins el cercle del Centre de Cultura i Acció Cristiana, posteriorment l'Acció Catòlica, i, per tant, no hi són contemplades les representacions organitzades per altres col·lectius. Amb posterioritat a 1937, el nombre de representacions minva, per tornar-se reprendre entrats els anys quaranta i entrar en una època d'esplendor ja a mitjans segle XX.

El període en estudi comprèn, històricament, des de la II República fins entrada la Guerra Civil, coincidint el major nombre de representacions els anys 1933, 1934 i 1935 segurament perquè que en aquest temps s'havien començat les obres de l'edifici del teatre i es trobaven amb la necessitat de recaudar diners i, per altra banda, perquè l'Església, davant la República, precisava d'accions propagandístiques.

Les fonts

La manca d'informació pel fet d'estudiar una època tan concreta, —per una banda tan propera a nosaltres en el temps i, per una altra, tan poc assequible per les circumstàncies polítiques que hi tengueren lloc—, esdevenia el primer problema per solventar. En un primer moment la investigació va estar basada únicament en les fonts orals. Aquestes fonts, per bé que tenen vivacitat i aporten testimonis de primera mà i informacions i vivències personals, tenen l'inconvenient que són poc precises per raó que sovint no podena assenyalar amb exactitud dates concretes (i més en el nostre cas ja que a Algaida tengueren lloc moltíssimes representacions). El fet de trobar als arxius de la Parròquia d'Algaida tota una sèrie de documents de les activitats del Centre de Cultura i Acció Cristiana d'Algaida (després anomenada Acció Catòlica): actes, llistat de representacions, llistat d'actors, llibres de comptes, etc, va fer possible que poguessim comptar amb una documentació precisa i detallada de tot el moviment teatral que tengué lloc a Algaida a la dècada dels trenta.

1. EL MARC HISTÒRIC

No era la nostra intenció, quan ens vàrem plantejar aquest treball, embarcar-nos en cap estudi històric. Volíem centrar-nos en

l'aspecte més literari del teatre i intentar fer un esquema, el més fiable possible, de les representacions teatrals que es dugueren a terme a Algaida la dècada que comprèn de 1930 a 1940. A mesura, però, que anavem investigant ens hem adonat que separant el que és el teatre per una banda i el món polític i social per una altra, el fet teatral quedava surant en el no-res, desvinculat de la història i dels homes, i que deixàvem de banda tota una informació que era pertinent, que enmarcava, definia i ens ajudava a entendre millor aquest fet teatral. Paradoxalment, l'aspecte literari no era tan rellevant i passava a un segon terme -al contrari de com havíem pensat en un principi- ja que els textos, la majoria obres molt senzilles i de contingut inocu, no aportaven res de nou al panorama teatral de l'època.

A tot l'Estat Espanyol, la dècada dels trenta es va caracteritzar per ser una època de profundes transformacions polítiques i socials. A principis de 1930, just començada la dècada, el dictador Primo de Rivera presentà la dimissió com a cap del Govern espanyol al rei Alfons XIII. El succeí el general Berenguer que es topà amb una forta oposició tant dels partits en contra del mateix govern com dels partits en contra de la monarquia.

L'agitació política i social era constant i anava en augment, arribant al punt culminant el 15 de setembre quan es produí un pronunciament republicà a Jaca i a l'aeròdrom de Cuatro Vientos que fou sufocat. Aquest intent demostrà, però, que l'amplitud de l'opinió pública era favorable a la republi-

ca, fet que es va fer palès el 12 d'abril de 1931 a les eleccions municipals on els republicans obtingueren majoria a 41 capitals de província i aconseguiren gairebé el 50% dels regidors elegits, proclamant-se el 14 d'abril la Segona República Espanyola i posant fi a la monarquia d'Alfons XIII.

En un primer moment, el nou govern es concentrà en l'organització de la legalitat republicana i, sobretot, en l'establiment d'un ordre públic satisfactori i es topà amb l'Església Catòlica que mantenia una actitud contrària al règim.

El 25 d'abril de 1933, la dreta guanya per majoria a les eleccions municipals. Azaña dimiteix i Lerroux forma un nou executiu. El 19 de Novembre del mateix any la dreta aconsegueix una abrumadora majoria a les eleccions generals. Al febrer de 1936 el Frente Popular guanya les eleccions i Azaña torna a ser president de la República, amb un govern que estarà format únicament per republicans que duran a terme una política reformista compromesa que donarà lloc a alteracions de l'ordre públic i al disgust dels sectors més conservadors i, així, fins al 18 de Juliol de 1936 en què es produeix l'alçament dirigit per general Franco que acabarà amb la victòria dels insurrectes l'1 d'abril de 1939, a punt d'acabar la dècada.

Per tant, ens trobam que just començada la dècada els republicans tenen el control polític amb una oposició, totalment declarada, per part de l'església catòlica. Aquest fet marca, com més envant veurem, el tipus de teatre que va tenir lloc a Algaida, simplement

pel fet que les representacions eren promogudes des d'una organització social de l'Església: l'Acció Catòlica.

Algaida, als anys trenta, comptava amb 4.096 habitants. Una economia deficitària, basada en el sector primari, obligà molts algaidins a desplaçar-se a S'Arenal per treballar a les pedreres com a trencadors. Com alternativa es produí la emigració (a Amèrica i a França), que constituí un fet notable dins la història del poble. Políticament els algaidins s'organitzaren durant la II República (1931): es crearen per una banda, l'Agrupació Socialista d'Algaida i l'Agrupació socialista de Pina, ambdues els Partit Socialista Espanyol i l'Esquerra Republicana Balear (amb Pere Capellà com a líder) i, per una altra banda, els falangistes.

L'Església també estava organitzada en agrupacions parroquials para-religioses (Filles de Maria, Comfraries, etc.) des d'antic, però es a partir d'aquesta època quan prenen, a més del sentit religiós que ja tenien, una intencionalitat social. La pugna pel poder polític entre dreta i esquerra fou la dominant d'aquesta època. La dreta des de l'oposició, juntament amb l'Església, exercia una pressió social de cap al poble que es feia palesa entre altres coses, en una campanya propagandística de captació d'adeptes per via de l'entreteniment i de la formació educativa. No és estrany, així, les picabaralles de contraprogramació d'actes lúdics⁽¹⁾ i l'interès per part dels

1. «Quan els balls d'aferat començaren a esser molt populars i concorreguts per la gent, la beatúria hi intervingué de casta forta per tal d'evitar que les els al.lotes hi anassin. Les Filles de Maria era la principal congregació

polítics progressistes de crear escoles públiques i biblioteques⁽²⁾.

L'Acció Catòlica a Algaida

A Algaida, el 1932 s'havia creat el Centro de Cultura y Acción Cristiana (CC-AC). Aquest col·lectiu dugué a terme activitats religioses i socials fins el 1935 que s'autorefundà sota el nom de Centro de Cultura i Acción Catòlica de Algaida (AC). Dia 2 de febrer de 1932, sota els auspicis del Director mossèn Sebastià Guasp, té lloc a les dependències de la rectoria la constitució de l'associació després d'informar els presents que les autoritats governamentals havien donat el vist-i-plau al Reglament elegint-se els càrrecs de la Junta Directiva.

L'associació té com objectius principals

encarregada de vigilar per la moral; amb la seva organització àmplia intentaven involucrar-hi la majoria de dones i elles amb elles, per esser més ben vistes, s'acuaven; així hi havi hi havia una Junta formada per sis santes dones que donaven les consignes a les Presidentes de Coro, que vigilaven dotze Ajudantes i aquestes a altres tantes Filles Rasses» OLIVER "MAJORAL", Gabriel. *Mestre Llorenç Baile, un home compromès*. *Es Saig*, n°50. Febrer 1985. Algaida.

2. [Antoni Mulet Gomila fou elegit batle pels republicans] «La República constituí un gran moment per les persones il·lustrades de l'illa que tractaren de potenciar escoles públiques per eliminar el gran pes de l'educació tradicional que controlava l'Església». NOGUEROL I MULET, Josep. *En el record del padri algaidí: biografia d'Antoni Mulet Gomila*. *Es Saig*, n°88. Abril 1988. Algaida.

fomentar i promoure la cultura y la acció catòlica mitjançant conferències, escoles, biblioteca i actes recreatius per als socis, famílies i protectors. Eren obligacions dels socis ser propagandistes de l'associació així com tenien la prohibició explícita de no assistir a espectacles amorals, balls i cinemes, de llegir i afavorir la premsa no recomanada per l'Església i flastomar o protagonitzar escàndols públics⁽³⁾.

El CCAC s'organitzava en quatre grups: la Milícia Angèlica dels 7 anys fets fins als 15; el Socis Actius, dels 15 anys fets fins al matrimoni; Socis Col.laboradors, del matrimoni fins endavant (incloent-hi els fadrins que es considerin) i Socis Protectors, les dones. Cal esmentar la figura del Director, encarnada pel Rector, amb poders absoluts.

A partir de la creació del CCAC comencen a tenir lloc els actes socials que es desglosen en dos tipus: els Religiosos i formatius i els Recreatius. Dins els primers cal encabir les conferències apologètiques que es van impartint amb regularitat⁽⁴⁾, el catecisme,

l'escola nocturna i la creació d'una biblioteca. Dins els recreatius hi hem d'agrupar les funcions teatrals per una banda i per una altra la dotació d'infraestructura d'esplai amb què es dota el local social. Als llibres de comptes de l'Associació comprovam com tenen lloc moltes sortides per l'adquisició de material de tramoia per a les representacions teatrals: paper i pintures per als decorats, muntatge d'escenari, lloguer del local on tenien lloc les representacions teatrals, lloguer de perruques, compra de roba per a la confecció de vestuari, maquillatge, etc. Així mateix trobam ressenyades les adquisicions d'obres de teatre que posteriorment es varen representar.

2. *TEATRE A ALGAIDA*

En la següent part detallam el que és el corpus complet de les obres de teatre que segurament es representaren a Algaida des de 1930 a 1940 sota els auspicis de l'Església. Per desgràcia, ens hem de prendre aquests llistats com orientatius ja que no podem assegurar, perquè és improbable, que siguin complets. El problema sorgeix en el moment de contrastar les informacions que hem trobat als manuscrits: aquesta que mostrem es l'única documentació disponible i les fonts orals, per bé que ens alguns casos ens han ajudat i orientat, són molt poc precises per raó de les nombrosíssimes representacions que tengueren lloc en aquesta època. De tota manera, els llistats són exhaustius i hi apareixen totes les obres que són anomenades alguna vegada als manuscrits. Aquest fet implica el perill

---

3. Extret del *Reglamento de la Sociedad CENTRO DE CULTURA Y ACCION CRISTIANA DE ALGAIDA*. Fulls mecanografiats. Datat Desembre 1932. Es troba a l'Arxiu Parroquial d'Algaida.

4. Serveixi com a mostra l'Acta de dia 12 de Febrer de 1932: «Cumpliendo uno de los fines por que ha sido fundada esta Asociación, se acuerda que cada semana se destine un día para conferencias apologéticas señalando para tal efecto los lunes por la noche». Actes del Centre de Cultura i Acció Cristiana d'Algaida. Arxiu

que ens trobem obres o representacions que tengueren lloc amb anterioritat a 1930 i, també, posteriorment a 1940.

També hem d'assenyalar que la majoria d'obres que apareixen als llistats les hem trobades a la biblioteca de la parròquia d'Algaida. Ara bé, d'algunes altres només tenim el títol i ens és impossible saber-ne cap referència més: ni datar-la, ni saber-ne l'autor, ja sigui perquè es tracta d'una traducció d'una obra en espanyol o per ser una adaptació o original del qual desconeixem l'autor. En tots els casos, però, hem conservat l'ortografia dels manuscrits.

Els llistats que presentam són els següents:

1. Llistat total d'obres.
2. Llistat d'obres impreses.
3. Llistat de plagues.
4. Llistats A, B, C i D.
5. Llistat d'obres en català.

2.1. Llistat total d'obres

La següent llista comprèn el que podríem considerar corpus general de totes les obres que el Centro de Cultura y Acción Cristiana d'Algaida representaren a Algaida des de 1930 a 1942.

De les 153 obres, ordenades alfabèticament per títols, 62 corresponen a drames, 86 a sainets, 2 a monòlegs/diàlegs i 3 a sarsueles. Aquesta classificació, que apareix als manuscrits, es basa en el temàtica de l'obra. Així, el sainet correspondria a una obra de temàtica humorística o, també, a una comèdia de

costums; i el drama tendria un contingut moral amb un argument més o menys seriós.

- 1- Adoració dels Reis (Drama)
El alma en pena (Sainet)
Amargures d'En Cerilla (Sainet)
Un amigo del pueblo (Drama)
Els anarquistes (Sainet)
L'ànima en pena, (Sainet)
L'aprenent nou (Sainet)
Apuros d'un retratista (Sainet)
Aquí nadie se entiende (Sainet)
- 10- Aquí ningú s'hi entén (Sainet)
L'article 255 (Sainet)
Ay quina pó! (Sainet)
Baño inesperado (Sainet)
El bon net (Drama)
Bruixes! (Sainet)
El caballero del Amor, (Drama)
Cadáveres ambulantes (Sainet)
Els calsons de Mestre Lluch (Sainet)
El capitán Pérez (Sainet)
- 20- Caracteres opuestos (Sainet)
Una carta a la Virgen (Drama)
La casa de son Fortuna (Drama)
Clericalismo (Drama)
Colón en Sta. Maria de la Rábida (Drama)
Un cómic tronat (Sainet)
Compañerismo (Drama)
Consultes ridículas (Sainet)
Contrabando (Sainet)
Es criat nou (Sainet)
- 30- Un criat de confiança (Sainet)
La cruz del martir (Drama)
Culpa y perdón (Drama)
El deber del soldado (drama)
Delicias del matrimoni (Monòleg)
Derecho de asilo (Drama)
Los dinamiteros (Sarsuela)
Don Pep Lletuga (Sainet)
Los dos asistentes (Sainet)
Los dos sargentos (Drama)
- 40- Els dos poetes (Sainet)
Els dos pillins (Sainet)
Dues hores de reinat d'un Escuraxemeneies (Sainet)
El duque de Montgomeri (Drama)
El qui fa feina en diumenge (Drama)
En el garlito (Sainet)
Entre montanyas (Sainet)
Entre montañas (Drama)
El escritorio (Drama)
Estrellita de oro (Drama)
- 50- Flor tardia (Drama)
El fradí vey (Sainet)

- El fubiolet merevellós (Sainet)
 Funerals y danses (Sainet)
 El fusteret de la parroquia (Sainet)
 Una gran malaltia (Diàleg)
 Guerra galana (Drama)
 La hija de X (Drama)
 El hijo carcelero del padre (Drama)
 El hijo del leñador (Drama)
 60- La incògnita de la D[?] (Sainet)
 Inglesos a la porta (Sainet)
 Ingratitud (Drama)
 Ir por lana... (Sainet)
 Ja som tots rics (Sainet)
 Jo vui essé comediant (Sainet)
 José vendido por sus hermanos (Drama)
 Juan de son amunt, En (Sainet)
 La libertad de conciencia (Drama)
 Lucha por dentro (Drama)
 70- Luzbel (Drama)
 Una lliçó de moral (Drama)
 La malaltia de D. Pepón (Sainet)
 La malasombra, La (Drama)
 Matrimonis ventatjosos (Sainet)
 La medalla beneïda (Drama)
 El mejor testigo (Drama)
 El mestre d'esgrima (Sainet)
 Mestre Fornari (Sainet)
 Un metge a garrotades (Sainet)
 80- Es metje Nou (Sainet)
 Es meus mostatxos (Sainet)
 El misteri d'una cosa (Sainet)
 Molí de vent (Sainet)
 Los molinos de Roma (Drama)
 Nit de festa (Drama)
 No la fasses y no la temes (Sainet)
 Nobleza de buhardilla (Sainet)
 Orlando el furioso (Drama)
 Ous de somera (Sainet)
 90- El paje del Mariscal (Drama)
 En Palacanyes (Sainet)
 Los palos merecidos (Sainet)
 El pastor de Lusitania (Drama)
 Pastorells (Drama)
 El pastoret D. Bosco (Drama)
 Els pastors de Judea (Drama)
 El pavo (Sainet)
 La pena de ser ric (Sainet)
 Per no entendre es castellà (Sainet)
 100- Per dues pesetes! (Sainet)
 El perdó de l'inimic (Drama)
 La perla escondida (Drama)
 La picardia d'En T[il.legible] (Sainet)
 Pleito ganado (Sainet)
 Premio de honor (Drama)
 El primer beso (Drama)
 El Publicano (Drama)
 El puñal del godo (Drama)
 El quart manament (Drama)
 110- Qué miedo! (Sainet)
 Qui sembra carts cui espines (Sainet)
 Quietut (Sainet)
 La Ramilletera (Drama)
 Los reclutas (Sarsuela)
 Un remiendo fatal (Sainet)
 La resurrección de Nuestro Señor Jesucristo (Drama)
 Resurrección (Drama)
 Revista de General (Sainet)
 Roncá despert (Sainet)
 120- Roncar despierto (Sainet)
 S'estrevé més ab una hora que ab un any (Sainet)
 El sacristán de la Aldea (Sainet)
 San Juan de Deu (Drama)
 Sanxo Panxa (Sainet)
 Seis retratos seis pesetas (Sainet)
 Sen Biel Resucitat (Sainet)
 El senyoret, El (Sarsuela)
 Sercant una llar (Drama)
 Sertorio (Drama)
 130- Sesión de hipnotismo (Sainet)
 Sindo el tonto (Sainet)
 El soldado de S. Marcial (Drama)
 Tarcici (Drama)
 El teatro casolá (Sainet)
 El tio de Bonesaires (Sainet)
 En Tofolet de sa Cabana (Sainet)
 Tomás Moro (Drama)
 Trapacerías (Sainet)
 Los tres estudiantes (Sainet)
 140- Una triste sarzidura (Sainet)
 El triunfo de la inocencia (Drama)
 Una casa tranquila! (Sainet)
 Unes uyeres per En Tofol de Son Curt (Sainet)
 Vaja una planxa! (Sainet)
 Valentia (Sainet)
 Valor y coratge (Sainet)
 El vecino del tercero (Sainet)
 La venganza del cristiano (Drama)
 La venjansa cristiana (Drama)
 150- Un vereno (Drama)
 LaVirgen de la Ermita (Drama)
 El vuité no mentirás (Sainet)
 Yo quiero ser cómico (Sainet)

2.2. Obres impreses.

El Centro de Cultura y Acción Cristia-

na de Algaida, a partir de 1933 té destinades partides pressupostàries per a la compra de llibres per a la biblioteca del Centre. Entre aquests llibres, a part de les subscripcions a revistes infantils i adquisició de toms de les Rondaies, trobam tota una sèrie de títols d'obres de teatre. En aquest aspecte, bàsicament, es bastien de la Galería Dramática Salesiana, col.lecció editada a Barcelona per les Escoles Professionals Salesianes. La biblioteca de la parròquia d'Algaida en compta amb un bon nombre d'exemplars. Aquestes obres, de tipus moralitzant i educatiu, el contingut de les quals es mou dins el marc de l'ortodòxia i de la moral de l'església Catòlica, sovint són simplement quadres amb un fil argumental mínim i, tot i que a vegades plantegen algun tipus de complexitat argumental, careixen de valor literari.

De la totalitat d'obres impreses en seleccionàrem les que vàrem creure que es representaren. Els criteris que hem seguit són els següents: que tinguin algun tipus d'anotació manuscrita -acotacions al text, ratllats, afegits, que hi apareguin els noms dels actors que possiblement representaren l'obra, que hi apareguin els noms que tendrien els personatges d'una possible traducció o adaptació de l'obra-, que l'obra en qüestió hagi estat citada en alguna altra part dels manuscrits i llistats consultats, que trobem les plagues amb els papers dels actors o que tinguin anotacions que l'obra havia passat per la censura. Molts de noms o malnoms que hi apareixen són eoneguts de tothom.

Del total de 76 obres impreses, en transcrivim alguns exemples com a mostra. Indicam el títol de l'obra seguit del nom de

l'autor, l'editor, el lloc i anys d'edició, el títol de col.lecció i el número d'ordre d'aquesta. A més, reproduïm la llista de personatges de l'obra i, si s'escau, les informacions d'ambientació, data i vestuari del temps intern de l'obra. Entre claus -{}- transcrivim totes les anotacions manuscrites que hi trobam afegides i entre claudàtors -[]- les notes i aclaracions nostres. Els parèntesis són del text. A vegades trobam dues llistes d'actors que segurament responen a dues representacions diferents de l'obra. En aquest cas les transcrivim totes dues. Hem respectat en tot moment l'ortografia original, tan en la part impresa com en la manuscrita. Les correccions i aclaracions que hi haguem pogut fer van entre claudàtors. Hem ordenat les obres impreses en 3 col.leccions diferents: les obres escrites per a homes (24 en total), les escrites per a nins (10) -totes dues de la Galería Dramática Salesiana-, i altres col.leccions (18).

OBRES IMPRESAS DE LA BIBLIOTECA DE LA PARROQUIA

Galería DRAMÁTICA SALESIANA. HOMBRES.

Cadáveres ambulantes. Zarzuela en un acto y prosa. ALCÁNTARA, F. Escuelas Profesionales Salesianas 1927. (Galería Dramática Salesiana,104)

PERSONATGES

SILVESTRE (50 años), hermano de	{Reus}
D. ESPIRIDIÓN, padre de	{Torres}
CÁNDIDO (18 años) niño zangolotino.	{Perot}
PANCHITO (12 años) niño zangolotino.	{Marc}
OLEGARIO (18 años), su primo.	{Punxuat[?]}
CLEMENTE (30 años).	{Maria[?]}
NAZARIO, criado.	{L[1]oret}

[A la llista de coses necessàries per a la representació hi ha afegit en tinta: «Un vaso que se ha de romper». Una anotació al text. No trobam plagues].

* * *

Culpa y perdón. Drama alegórico en cuatro actos y prólogo. LEMOYNE, J.B./ ORZÚFAR C. Escuelas Profesionales Salesianas. Barcelona s/d. (Galería Dramática Salesiana. Hombres,3)

PERSONATGES

EL EMPERADOR. {José Janer}
 EMMANUEL, su hijo. {J. Balaguer}
 EL MINISTRO. {Reus}
 REPARATO, joven. {M. Torres}
 TEMIDES, consejero de la Corona. {M. Massoles}
 ETIRMO, consejero de la Corona. {Lloret}
 URIEL, oficial guardia imperial. {Rosselló}
 ELOY, oficial guardia imperial. {J. Massoles}
 ABBADONA, capitán de los piratas. {J. Massoles}
 RIMMONE, oficial de los piratas.
 QUEMOS, pirata. {José Mena}
 TAMMUS, pirata. {M. Massoles}
 ADRAMELECH, pirata. {J. Massoles}
 ABDIEL, pirata. {Serral}
 Guerreros del Emperador.
 Soldados del Pirata.
 Lugar: En Oriente.
 Epoca: Por los años de 1500.
 Trajes: De la Epoca.

[Sense cap altre indicació. Es conserven algunes plagues amb el paper dels actors. Apareix citat al llistat B].

* * *

remiendo fatal, Un. Sainete en un acto. BELLAFONT, J. Escuelas Profesionales Salesianas s/d. (Galería Dramática Salesiana,63)

PERSONATGES

D. SIMPLICIO BONAFE, {Massolas}
 D. TORIBIO PELADILLAS. {B. Didas}
 LEÓN {Mora}

JEROBOAM {M. Didas}
 COSME
 Un Camarero. {Ramona}
 Liborio, joyero.
 Un jefe de policía. {Mora}
 Dos agentes de policía y un cerrajero que no hablan.

[Ratllats al text. A la portada, signatura de Juan Munar. No trobam plagues. Possiblement, aquesta obra fou traduïda al català amb el títol Una triste sarzidura, citada als llistats C i D. No en tenim cap més notícia].

Galería DRAMÁTICA SALESIANA. NINS.

golfos, Los. Juguete cómico en un acto y en prosa. GONZÁLEZ, S. Escuela Tipográfica Salesiana. Barcelona 1919. (Galería Dramática Salesiana. Niños,58)

[El nom dels intèrprets a la pàgina de personatges estan esborrats i són il·legibles. A la portada, Segell de la «Librería Politecnica. Maura 7. Palma». Signada Juan Trobat. A les darreres pàgines: «Aprobada provisionalmente para ser representada en Algaida. Noviembre de 1939. A[ño]. de la V[ictoria]». I el segell de «Ministerio del Interior. Servicio Nacional de Propaganda. Censura. Jefatura Provincial de Baleares»].

* * *

¡Qué miedo! Inocentada cómico-lírica, de magia disparatada en un acto y en prosa y en verso. PÉREZ, R. Escuela Tipográfica Salesiana. Barcelona s/d. (Galería Dramática Salesiana. Niños,33)

PERSONATGES

ROQUE {Xico}
 RUFINO, Estudiante. {Barrera}
 BERNARDO, Barbero. {Massoles}
 ANTONIO {Reus}
 PASCUAL {Torreta}
 REMIGIO {Torres M.}
 UN SARGENTO {Majoral}
 UN SOLDADO {Agustí Barca}

Comparsa {Brujos: Forné - T.Estació - Mesquida}

[A la plana de personatges, segell del «Centro de Cultura y Acción Cristiana de Algaida». Al text trobam la traducció al català, en llapis, d'alguns versos. Aquesta obra, segurament fou traduïda i correspon a ¡Ay quina pó! dels llistats C i D].

* * *

Sancho Panza. Capricho cómico en dos cuadros y en verso. MOLAS, J. Escuela Tipográfica Salesiana. Barcelona s/d. (Galería Dramática Salesiana. Niños,45)

[Trobam la traducció d'aquesta obra sota el títol Sanxo Panxa].

ALTRES COL·LECCIONS.

perla escondida, La. Drama en dos actos y en prosa. WISSEMAN/RUIZ, S. S/e, s/d.

PERSONATGES

EUFEMIANO, patricio romano. {Torres}
 ALEJO, su hijo, con el nombre de Ignoto. {Masoles}
 CARINO, un muchacho, su sobrino. {M.Torres}
 PROCULO, mayordomo de Eufemiano. {Mora}
 EUSEBIO, liberto después del acto primero. {Font}
 BÍBULO, esclavo blanco. {Reus}
 DAVO, esclavo blanco. {Gustí}
 URSULO, esclavo negro. {M.Massoles}
 VERNA, esclavo negro. {[il.legible]}
 GANNIO, mendigo. {Cañellas}
 UN CHAMBELAN IMPERIAL {T. Estació}
 UN OFICIAL {G. Reconada}
 LADRON 1º {Muná}
 LADRON 2º {[il.legible]}

Esclavos blancos y negros.

La escena en Roma, sobre el monte Avetino, bajo el reinado de Honorio y el pontificado de Inocencio.

[Indicacions al text].

Als arxius de la parròquia d'Algaida hem pogut trobar les plagues individuals manuscrites que contenen els papers dels actors per a les representacions. Corresponen a un total de 48 obres. En transcrivim cinc exemples.

LLISTAT DE PLAGUETES DELS PAPERS DELS ACTORS.

Culpa y perdón.

Piratas - Soldados, Reparato {Torres}, Rim-móné {[il.legible]}, Tam-mus {Serral}, Emperador {Mena}, El ministro {[il.legible]}, Quemos {M. Massoles}, Em-manuel, Eloy {J. Massoles}, Adramelech {J. Balaguer}.

[En castellà].

* * *

duque de Montgomery, El

Enguerrando {Barceló}, Conjurado II, Ubaldo / Soldado {Bauzà[?]}, Duque, Vizconde, Mariscal {Juan Balaguer}, Carcelero {Juan Balaguer}, Enrique II.

[En castellà. Completa].

* * *

¡Compañerismo!

Ramon {Mel.lé}, Antonio, Juan {[il.legible]}, Cosme {J. Mora}.

[En castellà].

* * *

El qui fa feina en diumenge.

Guardia 1, Mestre Biel, D. Llorens, Toniet I {Pep Mas [?]}, Toniet II, Sent Ravell {Balagué}, Matacopes, Guardia II.

[En Català].

* * *

José Vendido.

Benjamín {Jaime Borrás}, Jacob {Reus}, Oficial {Rapinya}, Rubén {Massoles}, José {Peixet}, Simeón {Bondia}, Judá {Balaguer}, Siervo {Bibiloni}.

[En castellà].

2.3. Llistat de les plagues dels personatges.

2.4. Els llistats A, B, C i D.

Aquests llistats són, segurament, un registre de control que el responsable de la parròquia duia de les obres que es representaren. Estan ordenats per tipus d'obra -sainet o drama- amb la data de representació. Són de gran utilitat a l'hora de dibuixar una possible cartellera de representacions teatrals.

LLISTAT A.

DRAMAS

1	Resurrección	Abril 1934
2	El bon net	Febrer 1933
3	La casa de la fortuna	Febrer 1933
4	Pastors de Judea	Desembre 1933
5	Ingratitud	Setembre 1934
6	El pastoret D. Bosco	Novembre 1932
7	Tarcici	Maig 1933
8	El perdó del inimic	Octubre 1933
9	Tomás Moro	Maig 1935
10	El soldado de S[an]. Marcial	Abril 1935
11	Sercant una llar	Abril 1935
12	El Duque de Motgomeri	Febrer 1935
13	Los Molinos de Roma	Agost 1934
14	El primer beso	1933-1934
15	Un amigo del pueblo	1933-1934
16	El mejor testigo	1934
17	El 4º Manament	Març 1933
18	Pastorells	Desembre 1933
19	La Virgen de la Ermita	Setiembre 1934
20	El Escritorio	Enero 1933
21	La cruz del martir	Octubre 1934
22	Els Reis	Gener 1935
23	Los dos Sargentos	Agost 1934
24	El Page del Mariscal	Diciembre 1933
25	El hijo carcelero del padre	Junio 1935
26	Un veneno	Octubre 1935
27	Luzbel	Octubre 1935
28	San Juan de Deu	Setembre 1935
29	Flor Tardia	[Setembre 1935]
30	Colón en Sta. Maria de la Rábida	Julio 1935
31	José vendido por sus hermanos	Setembre 1934
32	La venjansa cristiana	Octubre 1936
33	La Virgen de la Ermita	[Octubre 1936]
34	El Puñal del Godo	13 Diciembre 1936

LLISTAT B

Drames

1	Resurrección	Abril 1934
2	El bon net	Febrero 1933
3	La casa de Son Fortuna	[Febrero] 1933
4	Pastorells. Pastors de Judea	Diciem. 1936
5	Ingratitud	Setembre 1934 Febrer 1935
6	El pastoret D. Bosco	Noviem 1932
7	Tarcici	Mayo 1933 Octubre 1935
8	El perdó del inimic	Octubre 1933 [Octubre] 1934
9	Tomás Moro	Mayo 1935
10	El soldado de S. Marcial	Abril 1935
11	Sercant una llar	Abril 1935
12	El duque de Montgomeri	Febrero 1935
13	Los molinos de Roma	Agosto 1934
14	El primer beso	Febrero 1933-34
15	Un amigo del pueblo	[Febrero] 1933-34
16	El mejor testigo	Enero 1934
17	El 4t. Manament	Marzo 1933
18	Pastorells	Diciembre 1934
19	La Virgen de la Ermita	Setiem 1934 Octu 1935
20	Els Reis	Enero 1935 Enero 1936
21	Los dos sargentos	Agosto 1934
22	El paje del mariscal	Diciembre 1933
23	El hijo carcelero del padre	Junio 1935
24	Un veneno	Octubre 1935
25	Luzbel	Octubre 1935
26	San Juan de Deu	Setiem 1935
27	Flor tardia	[Setembre 1935]
28	Colón en Sta Maria de la Rábida	Julio 1955
29	José vendido por sus hermanos	Setiem 1934
30	La venjansa cristiana	Octubre 1936
31	El puñal del godó	Diciem 1936
32	Nit de Festa	Febrero [1936]
33	Compañerismo	Febrero 1935
34	Lucha por dentro	Octu 1935
35	Clericalismo	Dici. 1935
36	El triunfo de la inocencia	28 Marzo 1937
37	Una lliadó de moral	25 Abril 1933
38	La medalla beneida	Mayo 1935
39	El escritorio	Octubre 1933
40	La venganza del Cristiao	1935
41	Lucha por dentro	Noviembre 1937
42	Culpa y Perdón	
43	La Venganza del Cristiano	
44	El hijo del Leñador	

LLISTAT C

Sainets

1	Els anarquistes (sainete)	Febrer 1933
2	Es calsons de M. Lluch	Desembre 1932
3	Comic Tronat	Abril 1934

LLISTAT D

Sainets Representats

4	El Sen Biel Resucitat	Octubre 1934	1	Els anarquistes	Feb 1933	Febré 1934	Febré 1936
5	Ous de Somera	Octubre 1934	2	Els calsons de Mestre Lluch	Dic 1932	Febré 1934	
6	Els dos Pillins	Maig 1933	3	El Còmic Tronat		Abril 1934	
7	No la fases y no la temes	Maig 1933	4	El Sen Biel Resucitat		Diciembre 1934	
8	En Tofolet de sa cabana	Agost 1934	5	Ous de Somera		Octubre 1934	
9	L'ànima en pena	Juriol 1934	6	Els dos pillins	Maig 1933	Octubre 1934	
10	La pena de ser ric	Abril 1934	7	No la fasses y no la temes		Maig 1933	
11	El capitàn Perez	Gener 1933	8	En Tofolet de sa cabana	Agost 1934	Octub 1935	
12	Per no entendre es castellà	Febrer 1932	9	L'ànima en pena		Juriol 1934	
13	En Palacanyes	Maig 1932	10	La pena de ser ric		Abril 1934	
14	Un criat de confiança	Agost 1932	11	El Capitán Perez	Enero 1933	Febrero 1936	
15	Dues hores d'escinat d'un Escuraxemeneies [Agost 1932]		12	Per no entendre es castellà	Feb 1932	1935	Enero 1936
16	Funerals y danses	Novembre 1932	13	En Palacanyes	Mayo 1932	Octubre 1934	
17	Mestre Fornari	Agost 1933	14	Un criat de confiança	Agosto 1932	[Octubre] 1934	
18	Moli de vent	Octubre 1933	15	Dues hores de reinat [Agosto] 1932		Octubre 1935	
19	Seis retratos tres pesetas	Febrer 1934	16	Funerals y danses	Noviem. 1932	Diciem 1935	
20	El mestre d'esgrima	Mars 1935	17	Mestre Fornari	Agosto 1933		
21	Sanxo Panxa	Abril 1935	18	Moli de vent	Octubre 1933		
22	El vuité no mentirás	Març 1935	19	Seis retratos seis pesetas	Febrero 1934		
23	Sindo el tonto	Febrer 1932	20	El mestre d'esgrima	marzo 1935		
24	Un desafio a mort	Març 1933	21	Sanxo Panxa	Abril 1935		
25	¡Ay quina pó!	Setem 1933-1935	22	El vuité no mentirás	Mars 1935		
26	Els tres valents	Maig 1933	23	Sindo el tonto	febré 1932	Enero 1936	
27	Es fabiolet marevellós	Febrer 1935	24	Valentia	Mars 1933		
28	Trapacerias	Agost 1934	25	¡Ay quina pó.!	Setembre 1933	Octubre 1935	
29	Qui sembra carts cui espines	Juriol 1933	26	Valor y coratge	Mayo 1933	febrer 1934	
30	Roncar despert	Desembre 1934	27	El fubiolet marevellós	Febrer 1933		
31	Una gran malaltia (dialec)	Març 1930	28	Trapacerias	Agosto 1934		
32	L'Ultim inglés	Maig 1933	29	Qui sembra carts cui espines	Julio 1933		
33	Els dos poetes	Maig 1933	30	Roncá despert	Diciembre 1934		
34	Es fradí vey	Desembre 1932	31	Una gran malaltia	Marzo 1933		
35	Una casa tranquila	Agost 1934	32	Inglesos a la porta	Mayo 1933	Noviem. 1935	
36	Pletio ganado	Febrer 1933	33	Els dos poetes	[Maig 1933]		
37	Mestre Tomeu Bolxevic	Juriol 1933	34	Es fradí vey	Diciembre 1932		
38	Qui la fa la paga	Desembre 1933	35	Quietut	Agosto 1934		
39	Un metge a garrotades	Desembre 1932	36	Pleito ganado	Febrero 1933		
40	Apuros d'un retratista	Febré 1932	37	Un metge a garrotades	Julio 1933	Abril 1935	
41	Una sarzidura fatal	Març 1933	38	La picardia d'En T[il.legible]	Diciembre 1933		
42	El tio de Bones Aires	Maig 1933	39	Un metge a garrotades	Diciembre 1932		
43	Consultes ridícoles	Maig 1933	40	Apuros d'un retratista	Febr 1932	Febr 1934	Marzo 1935
44	Falta un mestre casolá	Novembre 1933-34-35	41	Una triste sarzidura	Marzo 1933		
45	El 4art.manament -Unes uyeres-	Març 1933	42	El tio de Bonesaires	Mayo 1933		
46	Jo vui esser comediant	Agost 1934	43	Consultes ridícoles	Mayo 1933		
47	El teatro casolá	Març 1934	44	Falta un mestre casolá	Nov 1933	Febre 1934	Oct 1935
48	En Juan de Son Amunt	Juriol 1933	45	El quart manament	Marzo 1933-1934		
49	Entre montañas	Febrer 1933	46	Unes uyeres per En Tofol de Son Curt[Marzo 1933]-1935			
50	Los dos asistentes	Febrer 1933	47	Jo vui essé comediant	Marzo 1933		
51	¡Bruixes...!	Febrer 1934	48	El teatro casolá	Marzo 1934-1935		
52	Caracteres opuestos	Juny 1935	49	En Juan de Son Amunt	Marzo 1933		
53	Es criat nou	[Juny 1934]	50	Entre montanyas	Julio 1933		
54	D. Pep Lletuga	Octubre 1935	51	Los dos asistentes	Febrero 1933		
55	L'article 255	[Octubre 1935]	52	¡Bruixes!	Febrero 1934		
56	¡Per dues pesetes!	Setembre 1935	53	Caracteres opuestos	Junio 1935		
57	Es meus mostatxos (monolec)	[Setembre 1935]	54	Es criat nou	Junio 1934		
58	La malaltia de D. Pepón.	Gener 1936					

55	D. Pep Lletuga	Octubre 1935
56	L'article 255	[Octubre 1935]
57	¡Per dues pesetes!	Setembre 1935
58	Es meus mostatxos	[Setembre 1935]
59	La malaltia de D. Pepón	Enero 1936
60	Ja som tots rics	28 Marzo 1937
61	Matrimonis ventatjosos	Enero 1936
62	!Vaja una planxa!	[sense data]
63	El senyoret	[sense data]
64	Los reclutas	29 Marzo 1937
65	Es metje Nou	Febrero 1936
66	Un metge a garrotades	Noviem 1937
67	El misteri d'una cossa	[sense data]
68	Revista de General	[sense data]
69	Aquí ningú s'hi entén	[sense data]
70	Amargures d'En Cerilla	[sense data]
71	El Sacristán de la Aldea	[sense data]

2.5. Obres en català representades.

Adoració dels Reis (Drama)
 alma en pena, El (Sainet)
 Amargures d'En Cerilla (Sainet)
 anarquistes, Els (Sainet)
 ànima en pena, L' (Sainet)
 aprenent nou, L' (Sainet)
 Apuros d'un retratista (Sainet)
 Aquí ningú s'hi entén (Sainet)
 article 255, L' (Sainet)
 Ay quina pó! (Sainet)
 bon net, El (Drama)
 Bruixes! (Sainet)
 calsons de Mestre Lluç, Els (Sainet)
 capitán Pérez, El (Sainet)
 casa de son Fortuna, La (Drama)
 còmic tronat, Un (Sainet)
 Consultes ridícules (Sainet)
 criat nou, Es (Sainet)
 criat de confiança, Un (Sainet)
 Delícies del matrimoni (Monòleg)
 Don Pep Lletuga (Sainet)
 dos poetes, Els (Sainet)
 dos pillins, Els (Sainet)
 Dues hores de reinat d'un Escuraxemencies (Sainet)
 El qui fa feina en diumenge (Drama)
 Entre montañas (Drama)
 fradí vey, El (Sainet)
 fubiolet merevellós, El (Sainet)
 Funerals y danses (Sainet)
 fusteret de la parroquia, El (Sainet)
 gran malaltia, Una (Diàleg)
 Inglesos a la porta (Sainet)

Ja som tots rics (Sainet)
 Jo vui essé comediant (Sainet)
 Juan de son amunt, En (Sainet)
 llissó de moral, Una (Drama)
 malaltia de D. Pepón, La (Sainet)
 Matrimonis ventatjosos (Sainet)
 medalla beneida, La (Drama)
 mestre d'esgrima, El (Sainet)
 Mestre Fornari (Sainet)
 metge a garrotades, Un (Sainet)
 metje Nou, Es (Sainet)
 meus mostatxos, Es (Sainet)
 misteri d'una cosa, El (Sainet)
 Molí de vent (Sainet)
 Nit de festa (Drama)
 No la fasses y no la temes (Sainet)
 Ous de somera (Sainet)
 Palacanyes, En (Sainet)
 Pastorells (Drama)
 pastorent D. Bosco, El (Drama)
 pastors de Judea, Els (Drama)
 pavo, El (Sainet)
 pena de ser ric, La (Sainet)
 Per no entendre es castellà (Sainet)
 Per dues pesetes! (Sainet)
 perdó de l'inimic, El (Drama)
 picardia d'En T[illegible], La (Sainet)
 quart manament, El (Drama)
 Qui sembla carts cui espines (Sainet)
 Quietut (Sainet)
 Revista de General (Sainet)
 Roncá despert (Sainet)
 S'estrevé més ab una hora que ab un any (Sainet)
 San Juan de Deu (Drama)
 Sanxo Panxa (Sainet)
 Seis retratos seis pesetas (Sainet)
 Sen Biel Resucitat (Sainet)
 senyoret, El (Sarsuela)
 Sercant una llar (Drama)
 Tarcici (Drama)
 teatro casolá, El (Sainet)
 tio de Bonesaires, El (Sainet)
 Tofolet de sa Cabana, En (Sainet)
 triste sarzidura, Una (Sainet)
 triunfo de la inocencia, El (Drama)
 Una casa tranquila! (Sainet)
 uyeres per En Tofol de Son Curt, Unes (Sainet)
 Vaja una planxa! (Sainet)
 Valentia (Sainet)
 Valor y coratge (Sainet)
 venjansa cristiana, La (Drama)
 vereno, Un (Drama)
 Virgen de la Ermita, La (Drama)
 vuité no mentirás, El (Sainet)

3. TAULES ANY PER ANY 1930-1937.

A mode de complement dels llistats anteriors hem elaborat unes taules numèriques de les representacions any per any des de 1930 a 1937.

L'any 1932 té lloc la constitució del Centre de Cultura i Acció Cristinana d'Algaida. Les primeres actuacions, deixant de banda ara tot el que fa referència als aspectes doctrinaris i educatius, es concentren en la dotació del local social (rectoria) d'una infraestructura bàsica per a l'esplai dels socis més joves: jocs de taula, subscripcions a revistes infantils i juvenils, creació d'una biblioteca. Al mateix temps, s'adquireix un projector Nik de dibuixos animats i un altra de cinema (una màquina Pathé Baby) i setmanalment tenien lloc sessions de cinema. Paral·lelament començaren a tenir lloc d'una manera regular les representacions teatrals. La manca d'espai al local social va fer que algunes obres de teatre es fessin al local d'esquerres on hi havia un petit teatre o al corral d'una casa particular, però ben prest s'habilità una sala de la rectoria amb un escenari desmuntable on tenien lloc les representacions.

A partir de 1933 el Centre de Cultura s'embarca en la construcció d'un teatre, el que serà el Teatre de l'Acció Catòlica. Als llibres de comptabilitat es reflexen tots els moviments de capital que tengueren lloc així com a les actes totes les actuacions que es varen dur a terme per a la financiació de les obres. Una important font d'ingressos era sens dubte les recaudacions que es feien a les representacions teatrals, ajudades per les rifes i sorteigs.

Aquesta creim que es una de les raons per les quals tengueren lloc tantes representacions durant el temps que duraren les obres del nou edifici, sense deixar de banda que coincideix amb l'època de major activitat social i política. A la dècada dels trenta comptabilitzam, documentades, 150 obres representades —que fan una mitjana de 15 obres per any—, però el gruix de representacions es concentra entre els anys 1932 i 1936 —144 en aquests anys—.

TAULES I OBRES REPRESENTADES PER ANYS.

ANY 1930

Mes	Nº Obres	Sainets	Drames	Dillègs/ Moulsigs
Gener				
Febrer				
Març	1			1
Abril				
Maig				
Juny				
Juliol				
Agost				
Setembre				
Octubre				
Novembre				
Desembre				
TOTALS	1			1

ANY 1932

Mes	Nº Obr es	Sain ets	Dra mes	Diàle gs/ Monòlegs
Gener				
Febrer	3	3		
Març				
Abril				
Maig	1	1		
Juny				
Juliol				
Agost	2	2		
Setembre				
Octubre				
Novembre	2	1	1	
Desembre	3	3		
TOTALS	11	10	1	

Octubre	3	1	2	
Novembre	1	1		
Desembre	5	2	3	
TOTALS	42	28	13	1

Abril	4	2	2	
Maig	2		2	
Juny	2	1	1	
Juliol	1		1	
Agost				
Setembre	5	1	3	1
Octubre	11	6	5	
Novembre	2	2		
Desembre	2	1	1	
TOTALS	41	20	20	1

ANY 1934

Mes	Nº Obr es	Sain ets	Dra mes	Diàle gs/ Monòlegs
Gener	1		1	
Febrer	9	7	2	
Març	2	2		
Abril	3	2	1	
Maig				
Juny	1	1		
Juliol	1	1		
Agost	6	4	2	
Setembre	3		3	
Octubre	7	5	2	
Novembre	1	1		
Desembre	3	2	1	
TOTALS	37	25	12	

ANY 1936

Mes	Nº Obr es	Sain ets	Dra mes	Diàle gs/ Monòlegs
Gener	5	4	1	
Febrer	4	3	1	
Març				
Abril				
Maig				
Juny				
Juliol				
Agost				
Setembre				
Octubre	2		2	
Novembre				
Desembre	2		2	
TOTALS	13	7	6	

ANY 1933

Mes	Nº Obr es	Sain ets	Dra mes	Diàle gs/ Monòlegs
Gener	2	1	1	
Febrer	9	5	4	
Març	7	5	1	1
Abril	1		1	
Maig	8	7	1	
Juny				
Juliol	4	4		
Agost	1	1		
Setembre	1	1		

ANY 1935

Mes	Nº Obr es	Sain ets	Dra mes	Diàle gs/ Monòlegs
Gener	2		2	
Febrer	5	2	3	
Març	5	5		

ANY 1937

Mes	Nº Obres	Sainets	Drames	Diàlegs/Monòlegs
Gener				
Febrer				
Març	3	2	1	
Abril				
Maig				
Juny				
Juliol				
Agost				
Setembre				
Octubre				
Novembre	2	1	1	
Desembre				
TOTALS	5	3	2	

TOTALS REPRESENTACIONS DÈCADA				
Any	Nº Obres	Sainets	Drames	Diàlegs/Monòlegs
1930	1			1
1932	11	10	1	
1933	42	28	13	1
1934	37	25	12	
1935	41	20	20	1
1936	13	7	6	
1937	5	3	2	
TOTALS	150	93	54	3

BIBLIOGRAFIA

AMORÓS, Andrés. *Introducció a la literatura*. Castalia. Madrid, 1985.

CAMINALS, Pere Lluís. *Cens d'espais escènics*. Govern Balear. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Palma de Mallorca, 1989.

D.D.A.A. *Gran enciclopèdia catalana*. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1984.

D.D.A.A. *Elements de la societat pre-turística mallorquina*. Govern Balear. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Palma de Mallorca, 1989.

D.D.A.A. *Gran enciclopèdia de Mallorca*. Promomallorca. Palma de Mallorca, 1989.

D.D.A.A. *Introducció a la Història de Espanya*. Teide. Barcelona, 1979.

D.D.A.A. *Història de Mallorca II*. Moll. Palma de Mallorca, 1982.

FERRÀ-PONÇ, Damià. *Cultura i política a Mallorca (II). Art i literatura durant la guerra civil (1936-1939)*. "Randa", 3. Curial. Barcelona, 1976.

FERRER PASCUAL, Sebastià. *Capdepera i "Els Reis"*. Ajuntament de Capdepera, 1990.

GABRIEL, Pere/MASSOT I MUNTANER, Josep/FERRÀ-PONÇ. *Cronologia de Mallorca (1930-1939)*. "Randa", 4. Curial. Barcelona, 1976.

JANER MANILA, Gabriel. *El teatre regional com a metàfora*. "Randa", 13. Curial. Barcelona, 1982.

LLOMPART, Josep Maria. *La literatura moderna a les Balears*. Moll. Palma de Mallorca, 1964.

MAS I VIVES, Joan. *El teatre a Mallorca a l'època romàntica*. Curial/Publicacions de l'Abadia de

Montserrat. Barcelona, 1986.

MELIÀ, Joan. *Aproximació urgent al "teatre regional" durant la II República*. Dins *Mallorca Teatre. Llibre commemoratiu de les mostres de teatre*. Caixa d'Estalvis de Balears. Palma de Mallorca, 1979.

MELIÀ, Josep. Pròleg a Gabriel Jané (sic) Manila. *Implicació social i humana del teatre. Biografia apassionada de Cristina Valls*. Dopesa. Barcelona, 1975.

MIRALLES I MONTSERRAT, Joan. *La història oral. Qüestionari i guia didàctica*. Moll. Palma de Mallorca, 1985.

MORRO, Mateu. *Joan Sanxo i Tous: esquerra i nacionalisme durant la II República*. "LLuc", 719. Gener-Febrer 1985.

NOGUEROL I MULET, Josep. *En el record del meu padri algaidí: biografia d'Antoni Mulet Gomila*. "Es Saig", 88. Abril 1988. Algaida.

OLIVER OLIVER, Gabriel. *Mestre Llorenç Batle, un home compromès*. "Es Saig", 50. Febrer 1985. Algaida.

PEÑARRUBIA I MARQUÈS, Isabel. *Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1991.

TAMAMES, Ramón. *La República. La era de Franco*. Alianza/Alfaguara. Madrid, 1981. (Història de Espanya Alfaguara VII).

WELLEK, R./WARREN, A. *Teoria literaria*. Gredos. Madrid, 1985.

XAMENA, Pere. *Història de Mallorca*. Moll. Palma de Mallorca, 1984.